

MLADINSKI RAZISKOVALNI TABOR V GENTEROVCIH v Prekmurju

1973 leta

Uvodni referat prof. Klemenčič Vladimirja in
9 referatov - poročil o delu sodelavcev tabora

Poročilo o mladinskem raziskovalnem taboru v Genterovcih 1973 -
napisala Darka URNJEK.

STROKOVNO VODSTVO TABORA: dr. Vl. Klemenčič

Nekateri geografski problemi nacionalno mešanega, s Slovenci
in Madžari poseljenega Prekmurja.

/Referat - uvodni, na Mlad, raziskav. taboru v Prekmurju
1973 leta/

Klemenčič Vladimir

NEKATERI GEOGRAFSKI PROBLEMI NACIONALNO MEŠANEGA, S SLOVENC IN MADŽARI POSELJENEGA PREKMURJA.

Vsaka regija ima svoj specifičen regionalno-socialni in regionalno-ekonomski razvoj, ki se izraža v zunanji podobi pokrajine. V moderni geografiji prihajamo vse bolj do zaključka, da moramo pri obravnavah večjih, pa tudi manjših regij, če hočemo biti kolikor toliko družbeno aktualni in učinkoviti, osvetljevati le-to, kar je že v času njihove analize zanje najbolj specifično. Zato geografi postavljamo v ospredje določene vodilne, prostorsko relevantne dejavnike gospodarsko-regionalnega in regionalno-socialnega razvoja. Pri obravnavi področij, ki so poseljena z avtohtonim slovenskim prebivalstvom, stopajo v novejšem času v ospredje kot dejavniki regionalnega razvoja: obmejni položaj, mednarodna prometna tranzitnost in pomešanost slovenskega prebivalstva s prebivalci drugih narodnosti. Večina Slovencev živi v SR Sloveniji.

Na Koprskem je slovensko prebivalstvo pomešano z avtohtonim italijanskim prebivalstvom, v Severovzhodni Sloveniji ob slovensko madžarski meji pa z avtohtonim madžarskim prebivalstvom. Izven SR Slovenije pa žive Slovenci v Julijski Krajini in Furlaniji pomešani z italijanskim in furlanskim, na Koroškem in Štajerskem z nemškim, v Porabju pa z avtohtonim madžarskim prebivalstvom. Vsako od teh narodnostno mešanih ozemelj, ima zaradi specifičnega regionalno-političnega, regionalno gospodarskega in regionalno socialnega razvoja svoje specifične probleme.

Za vsa ta narodnostno mešana ozemlja je skupna značilnost, da so bila zaradi obmejne lege in poselitve s prebivalstvom narodnostne manjšine v gospodarskem razvoju vse do zadnjih desetih let zapostavljena. Saj zaradi nestabilne politične situacije niso bila deležna tiste gospodarske pozornosti kot ostala področja.

Vsa narodnostno mešana s Slovenci poseljena ozemlja so razen Tržaškega in Koprškega področja zaostajala za razvojem in ostajala agrarna. V zadnjem desetletju so se pa razmere glede gospodarskih investicij vsaj v nekaterih področjih spremenile. Pričel se je proces razkroja klasične agrarne in oblikovanja industrijske družbe. Pod vplivom tega procesa se preobražajo nekdeja agrarna področja v bolj ali manj urbaniziran tip pokrajine.

Na večini področjih odmira statično, več ali manj autarkično kmetijsko gospodarstvo, zamenjuje ga pa moderno mobilno in fleksibilno gospodarstvo s prevlado industrije in terciarnih dejavnosti.

Z uveljavljanjem tržnega gospodarstva se ta področja gospodarsko intenzivno povezujejo s sosednjimi, pa tudi z oddaljenimi področji. Narava in značaj gospodarskega razvoja pa prinaša na eni strani hitro spreminjanje poklicne sestave prebivalstva ter vse bolj stopnjevane selitve. V novih pogojih gospodarstva se med domačim prebivalstvom pojavljajo viški kmečke delovne sile, hkrati se pa odpirajo nova delovna mesta, ki jih zaradi pomanjkanja kvalifikacije ne morejo vselej zasedati domačini. Ker izobraževanje in prekvalifikacija domačega kmečkega prebivalstva ni v zadostni meri ali pa sploh ni načrtovana, je prisotno izseljevanje domačega avtohtonega prebivalstva kmečkega porekla in doseljevanje prebivalstva kar pomeni na narodnostno mešanih ozemljih odseljevanje manjšinskega in doseljevanje večinskega naroda. To pa ima seveda za posledico menjavo etnične strukture nacionalno mešanih ozemelj v škodo manjšine in kar je še posebej pomembno poudariti, nosilci gospodarskega razvoja industrije in terciara postajajo prebivalci večinskega naroda.

Avtohtono manjšinsko prebivalstvo ostaja v takem nenadzorovanem procesu v socialno podrejenem položaju.

Ker se v industrijski družbi ne-more več brez škode za socialni razvoj in človekovo okolje prepustiti razvoj gospodarstva stihiji, se v večini dežel zelo hitro uveljavlja programiranje regionalno-socialnega in regionalno-gospodarskega razvoja v urbanističnega in regionalno prostorskega planiranja.

Ker se odpirajo v novih pogojih gospodarstva vprašanja nadaljnega obstoja in eksistence narodnih manjšin in v zvezi s tem v novjšem obdobju prihaja v takih področjih do vse večjih konfliktov, ki že predstavljajo v večji ali manjši meri zavoro regionalnega razvoja, smo se v našem Inštitutu odločili za pripravo teoretičnih osnov in metodologije proučevanja regionalnega razvoja narodnostno mešanih področij, geografskih problemov v zvezi s proučevanju odprte meje in pojavov regionalne politike prek meje, to je tudi tisto, kar proučujejo geografi, s tem pa se v razvojnem času ukvarjajo že tudi v drugih deželah. Za geografijo v Sloveniji pa je proučevanje teh pojavov še posebej pomembno zato, ker že lahko ugotavljamo, zlasti na primeru Južne Koroške, kjer smo v zadnjih letih sledili regionalnemu razvoju, da nerešeni problemi slovenske narodnostne manjšine predstavljajo dejavnik zaviranja ne samo na samem narodnostno mešanem ozemlju Južne Koroške, temveč to že tudi negativno vpliva na povezovanje gospodarskega razvoja prek meje na širšem prostoru Jugoslavije in Avstrije, saj neurejeni manjšinski problemi zavirajo gospodarsko iniciativo samega slovenskega in nemškega prebivalstva Južne Koroške, zavirajo dotok investicij ter razvoj tržnoblagovnih tokov med Jugoslavijo in Avstrijo.

Ker se z uveljavljanjem tržnega gospodarstva na širokem evropskem prostoru vse bolj povečuje trgovinska menjava med deželami širokega evropskega prostora, katerih blago se pretaka tudi prek evropskih tranzitnih poti Slovenije in Avstrije, pa lahko nerešeni manjšinski problemi na Koroškem posredno prek prometa negativno vplivajo ali zavirajo gospodarski razvoj tudi na

širšem evropskem prostoru.

Geografi bomo s svojim delom lahko tudi prispevali, da bodo lahko pri regionalno prostorskem in urbanističnem planiranju na narodnostno mešanih ozemljih vgrajeni v sistem planiranja tudi instrumenti, ki bodo zagotavljali enake možnosti v regionalno-socialnem in regionalno-gospodarskem razvoju večinskemu in manjšinskemu delu naroda. Že na ta način bomo lahko zavrli asimilacije manjšine in menjavo etnične strukture na narodnostno mešanih ozemljih. S tem se bomo tudi izognili konfliktom, med narodnostno manjšino in večino, ki so bili v dosedanjem razvoju čisto zavora v regionalno-prostorskem razvoju na narodnostno mešanih ozemljih.

Ker je v Sloveniji in Jugoslaviji z ustavo zagotovljena polna enakopravnost vsem narodom, se je prav regionalno prostorsko planiranje kot nova dejavnost urejanja družbenih odnosov v prostoru znašla pred številnimi odprtimi problemi na nacionalno mešanih ozemljih Koperskega in Pomurja. V regionalno prostorsko planiranje moramo vgraditi take instrumente, ki bodo zagotavljali polno enakopravnost italijanskemu prebivalstvu na Koperskem ter madžarskemu v Pomurju. Seveda se pa pri tem moramo zavedati, da se obe regiji med seboj močno razlikujeta po dosedanjem gospodarskem razvoju in gospodarski strukturi. Med tem, ko je Koperščina gospodarsko razvito področje, ki ji že primanjkuje delovne sile in predstavlja področje doseljevanja in koncentracije, pa je narodnostno mešano ozemlje v Prekmurju še vedno tako agrarno prenaseljeno, da je še vedno področje odseljevanja in depopulacije. Število delovnih mest narašča še vedno počasneje kot število razpoložljive delovne sile. Novo nastajajoča industrija in terciarne dejavnosti pa terjajo tudi profil delovne sile, katerega še primanjkuje na samem nacionalno mešanem ozemlju. Vsega tega se v občinah Lendava in Murska Sobota vse bolj zavedajo, zato skušajo z razvojem šolstva na narodnostno mešanem ozemlju zagotoviti ustrezno kvalifikacijsko

strukturo tudi madžarskemu prebivalstvu. Pri izbiri nove industrije ali drugih gospodarskih dejavnosti se pa načrtno odločajo za take gospodarske panoge, ki lahko sprejemajo na delo razpoložljivo delovno silo avtohtonega madžarskega in slovenskega prebivalstva. Za doseg tega cilja vlagajo mnogo energije in sredstev za razvoj šolstva na samem narodnostno mešanem teritoriju. V glavnem centralnem kraju nacionalno mešanega ozemlja, v Lendavi, je razvito osnovno šolstvo, deloma pa tudi strokovno šolstvo. Le-to je dvojezično in omogoča izobraževanje v materinem jeziku madžarskemu in slovenskemu prebivalstvu. V tem tipu šol se nauče slovenski otroci madžarščine do take mere, da se lahko sporazumevajo z Madžari, Madžari pa se nauče slovenščine do take mere, da lahko prehajajo v druge srednje in visoke slovenske šole brez večjih težav. Madžarom pa v Sloveniji zagotavljajo enakopravno vlogo v socialnem in gospodarskem razvoju tudi s podeljevanjem štipendij za njihovo šolanje na madžarskih srednjih in višjih šolah v Vojvodini ter srednjih višjih in visokih šolah na Madžarskem. V prvih letih po drugi svetovni vojni je bilo med madžarskim prebivalstvom na ozemlju današnje Slovenije le neznatno število srednješolsko in visokošolsko izobraženih. Načelo dvojezičnosti na vseh področjih družbenega in gospodarskega življenja se je pričelo uveljavljati že v prvih letih po drugi svetovni vojni. Vendar je do zadnjih let ostalo le teoretično, saj je bilo madžarsko prebivalstvo skoraj izključno kmečko in je bilo zato le v manjši meri zastopano na delovnih mestih v sekundarnem, terciarnem in kvartarnem sektorju, ki zahtevajo določeno kvalifikacijo. Dvojezičnost pa je bila izražena z dvojezičnimi topografskimi napisi ter dvojezičnimi napisi na upravnih in gospodarskih ustanovah.

Ker se sedovi dvojezičnega šolstva v znanju madžarščine pri Slovencih šele uveljavljajo, sistematično štipendiranje madžarskega prebivalstva za pridobivanje različnih kvalifikacij pa prav tako prihaja šele v zadnjih letih do veljave, že lahko

v novejšem razdobju govorimo o dozorevanju gospodarsko in socialno zasnovane in funkcionalne dvojezičnosti. K stabilnejšemu ravnotežju socialnega razvoja obeh narodnostnih skupnosti pa v veliki meri prispeva tudi industrializacija, ki odpira delovna mesta vseh profilov, zlasti pa v odpiranju večjega števila delovnih mest za kmečko nekvalificirano prebivalstvo, ki išče zaposlitev izven kmetijstva na nacionalno mešanem ozemlju.

Prav lahko pa govorimo o funkcionalnem nacionalno mešanem ozemlju, saj so zato že zagotovljeni instrumenti z oblikovanim sistemom dvojezičnega šolstva, z dvojezičnostjo v upravnih in v političnih ter zdravstvenih ustanovah ter z možnostjo uporabe materinega slovenskega ali madžarskega jezika na vsakem delovnem mestu. Dvojezičnost in enakopravnost obeh narodov pa je poudarjena tudi s tem, da se pripadniki obeh narodnosti lahko v obeh jezikih sporazumevajo v vseh funkcijah človekovega življenja.

Narodnostno s Slovenci in Madžari poseljeno že omenjeno območje se razteza v bolj ali manj ozkem pasu ob slovensko-madžarski meji, od slovensko-hrvatske meje na jugu do Hodoša na severu. Ozemlje pripada na jugu, od slovensko-hrvatske meje do Kobilja, občini Lendava, severno od tod, do Hodoša, pa občini Murska Sobota. Tako je sestavljen teritorij občine Lendava iz pretežnega dela narodnostno mešanega ozemlja. Teritorij občine Murska Sobota pa sestavlja le manjši del nacionalno mešanega ozemlja.

Za tolmačenje tendence gospodarskega razvoja, tako agrarnega kot neagrarnega gospodarstva in razvoja negospodarskih panog v posameznih delih narodnostno mešanega ozemlja, je potrebno posebej poudariti razlike v reliefni izoblikovanosti posameznih delov celotnega narodnostno mešanega ozemlja. Pretežni del nacionalno mešanega ozemlja občine Lendava obsega bolj ravninski svet, severni del občine Lendava in celotni severni del

narodnostno mešanega ozemlja v občini Murska Sobota pa obsega razgiban gričevnat svet terciarnega Goriškega. Celotno nacionalno mešano ozemlje je bilo do konca druge svetovne vojne izrazito agrarno. Po drugi svetovni vojni pa se na tem ozemlju pričenja postopna industrializacija v obeh občinah, kar na vsakem teritoriju po svoje vpliva na razkroj klasične agrarne strukture in na pospešen socialni razvoj obeh narodnostnih skupnosti. Med tem ko se na gričevnatem delu nacionalno mešanega ozemlja odvija deagrarizacija z depopulacijo in praznjenjem, se pa v južnem, ravninskem in deloma tudi gričevnatem območju centralnega kraja Lendava, oblikuje urbanizaciji podvrženo območje. To se izraža v večanju števila prebivalstva, v nazadovanju deleža kmečkega prebivalstva, pa tudi v modernizaciji kmečkega gospodarstva, kar že tudi dobiva svoj izraz v zunanji podobi naselij, in v izkoriščanju zemlje. Kmečke hiše se modernizirajo, poleg njih pa nastajajo nove nekmečke hiše, ki so bivališče nekmečkemu prebivalstvu. Z uveljavljanjem živinoreje se pa kmetijsko gospodarstvo vse bolj specializira.

Severno, hribovito področje narodnostno mešanega ozemlja, zlasti na območju Murske Sobote, je ostalo zaradi odročne lege in prometne nedostopnosti klasično agrarno z zelo majhnimi spremembami v kmetijskem gospodarstvu.

Pri našem proučevanju smo si zastavili vprašanje, v kakšni meri je ta gospodarski razvoj vplival na spremembo etnične strukture tega ozemlja, odnosno kako je vplival na socialni razvoj madžarskega prebivalstva kot manjšine in slovenskega prebivalstva kot dela večinskega naroda.

Kot izhodišče za preverjanje učinkov gospodarskega razvoja na socialni razvoj ene ali druge narodnostne skupnosti in njihove enakopravnosti nam služijo podatki za vsako narodnostno skup-

nost posebej in za obe narodnostni skupnosti skupaj: o rasti in zaposlitvi prebivalstva v različnih sektorjih družbenega življenja ter podatki o starosti in selitvah prebivalstva.

Ker so na omenjenem narodnostno mešanem ozemlju v obdobju Avstro-ogrske pred prvo svetovno vojno skušali Madžari asimilirati slovensko prebivalstvo, so pri popisih prebivalstva prikrivali dejansko število Slovencev. V obdobju po prvi svetovni vojni pa vse do madžarske okupacije tega ozemlja v času druge svetovne vojne, so pa skušali asimilirati madžarsko prebivalstvo. Te težnje po asimilaciji se izražajo v nasprotujočih se statističnih podatkih o občevalnem jeziku med popisoma prebivalstva leta 1910 in 1931. Leta 1910 so na obravnavanem ozemlju našteali 14.637 Madžarov in le 1.259 prebivalcev jugoslovanskih narodnosti, med katere so všteti tudi Slovenci. Leta 1931 so pri popisu prebivalstva našteali na celotnem današnjem Prekmurju le 7.407 Madžarov in 8.469 Slovencev, 712 srbohrvatov in 1.929 prebivalcev drugih narodnosti. Leta 1953 so na nacionalno mešanem ozemlju našteali 10.395 Madžarov in 7.132 Slovencev ter pripadnikov ostalih jugoslovanskih narodov. Leta 1961 so pa pri popisu na tem ozemlju našteali 9.766 Madžarov in 9.048 Slovencev ter 782 drugih narodnosti (večinoma Jugoslovanov). Leta 1971 je nazadovalo število Madžarov na 9.419, število Slovencev na 8.139, število prebivalcev drugih narodnosti pa je napredovalo na 935. Skupno število prebivalstva je nazadovalo na omenjenem ozemlju v skoraj vseh podeželskih naseljih, napredovalo pa je le v Lendavi in v njenih najbližjih naseljih. Rast števila prebivalstva madžarov in slovencev je po naseljih v ravnotežju. V Lendavi, ki doživlja razmeroma močan gospodarski razvoj, je znašal leta 1969 odstotek Madžarov 33,2%, leta 1970 pa 32,8%, Slovencev pa leta 1961 52,8%, leta 1970 pa 53,3%. Odstotek prebivalstva obeh narodnosti je torej narasel po 0,5%. To naraščanje gre na račun zmanjševanja števila prebivalcev drugih narodnosti.

Na nacionalno mešanem ozemlju se je madžarsko prebivalstvo med letoma 1961 in 1970 izselilo v relativno manjšem številu kot slovensko prebivalstvo. Slovencev se je v tem obdobju izselilo 1.804, Madžarov pa le 1.166.

Večje navezanost madžarskega prebivalstva na svoj prostor nam ilustrirajo tudi podatki o strukturi stalno naseljenega prebivalstva v letu 1970 po rojstnem kraju. Od stalno naseljenega slovenskega prebivalstva, ki živi v čistih slovenskih gospodinjstvih, živi v svojem rojstnem kraju odnosno v drugem kraju nacionalno mešanega ozemlja izven rojstnega kraja 64% Slovencev, Madžarov iz istega tipa gospodinjstev pa živi 86%.

Do kolikšne mere je že ustvarjeno ravnotežje v socialnem razvoju madžarske narodnostne skupnosti s slovensko skupnostjo in s prebivalci drugih, večinoma jugoslovanskih narodnosti, pa nam kažejo tile podatki. V Lendavi je vseh zaposlenih v sekundarnem, terciarnem in kvartarnem sektorju ter v družbenem sektorju gospodarstva je 2.919. Od tega števila je 1.280 Slovencev, 1.153 Madžarov in 486 pripadnikov drugih narodnosti (večinoma Hrvatov). Vse večje ravnotežje v zaposlitvi prebivalstva obeh narodnosti se kaže tudi v razmerju števila zaposlenih Slovencev in Madžarov po posameznih sektorjih sekundarne, terciarne in kvartarne dejavnosti. Od 2.206 zaposlenih v industriji je Slovencev 871, Madžarov 887 in 448 drugih narodnosti.

V terciarnih dejavnostih, kamor je všteta trgovina, obrt, prevoznništvo, gostinstvo, pošta, železnica, lekarna in banka, je zaposlenih 371 ljudi. Od tega je 216 Slovencev, 124 Madžarov in 31 prebivalcev drugih narodnosti.

Tudi v kvartarnih dejavnostih, v zdravstvu, šolstvu, občinski upravi in v družbenih organizacijah, se že kaže ustvarjanje popolnega ravnotežja zaposlenih po narodnostnih strukturah.

Med temi je od 307 zaposlenih 171 Slovencev, 126 Madžarov in 10 ostalih narodov.

Nepori zadnjega desetletja po vzpostavitvi socialnega ravnotežja med Slovenci in Madžari se izražajo tudi v strukturi zaposlenih po kvalifikaciji. Na primer med 1.075 nekvalificiranimi je 435 Slovencev, 501 Madžarov in 139 zaposlenecv drugih narodnosti. Z visokošolsko izobrazbo je od 52 zaposlenih 24 Slovencev, 18 Madžarov in 10 pripadnikov ostalih narodnosti.

Na vodilnih delovnih mestih v vseh dejavnostih pa je že več kot ena tretjina Madžarov.

Vsi ti statistični podatki nam kažejo, da se madžarskemu prebivalstvu iz nacionalno mešanega ozemlja ni potrebno izseljevati v večji meri kot slovenskemu. Celo obratno. Madžarsko prebivalstvo se izseljuje v relativno manjšem številu kot Slovensko. To si lahko razlagamo na različne načine. Eden od glavnih vzrokov je prav gotovo v tem, da je madžarsko prebivalstvo še vedno v večji meri agrarno in emocionalno navezano na zemljo ter na svoje okolje. Drugi vzrok pa je v tem, da si lahko slovensko prebivalstvo s svojim jezikom izbira kraj zaposlitve na mnogo širšem prostoru kot madžarsko.

Madžarsko prebivalstvo se je v zadnjem desetletju zaradi doslednega uveljavljanja enakopravnosti pri podeljevanju štipendij in pri pridobivanju delovnega mesta v vseh kvalifikacijah in dejavnostih močno izboljšalo svoje gospodarsko strukturo. Zaostaja le nekoliko za slovenskim prebivalstvom v zaposlitvi v terciarnih in kvaternih dejavnostih, kar je posledica pomanjkanja kadrov s srednješolsko izobrazbo. Ker je madžarsko prebivalstvo na šolanju v srednjih, visokih in višjih šolah številčno enako zastopano kot slovensko, lahko računamo na iz-

boljšanje kvalifikacijske in zaposlitvene strukture pri madžarskem prebivalstvu ter na še popolnejšo socialno izravnavo s slovenskim že v najbližji bodočnosti. Vse to bo pa prispevalo k izoblikovanju nacionalno mešenega ozemlja, kjer bosta funkcionalno in socialno enakopravni obe narodnostni skupnosti.

Poročilo o Mladinskem raziskovalnem taboru GENTEROVCI 1973

/Napisala Darka Uranjek/.

Darka Uranjek

POROČILO O MLADINSKEM RAZISKOVALNEM TABORU GENTEROVCI
1973

Od 7. do 18. VII.1973 je Inštitut za geografijo Univerze v Ljubljani organiziral v okviru odbora "Znanost mladini" znanstveni raziskovalni tabor na nacionalno mešanem s Slovenci in Madžari poseljenem ozemlju v Prekmurju v vasi Genterovci.

Tabor je vodil univerzitetni profesor dr. Vladimir Klemenčič, sodelavci pa so bili asistent Marjan Klemenčič, diplomirani geograf Janez Malačič, absolvent Boris Križan in absolventka Darka Uranjek.

Udeleženci tabora so bili učenci srednjih šol iz različnih predelov Slovenije, trije predstavniki Koroških Slovencev iz Avstrije, predstavnica slovenske narodnosti iz Italije (Trst), predstavnik Slovencev na Madžarskem iz Porabja ter predstavniki madžarske narodnosti iz Prekmurja, kjer je tabor tudi potekal. Vseh udeležencev-mladih raziskovalcev je bilo 28.

Sedež tabora je bil v prostorih osnovne šole Genterovci, kjer sta bili dve šolski učilnici namenjeni za prenočevanje, v dveh učilnicah pa so bili delovni prostori tabora. V šoli je bila organizirana tudi prehrana.

Delovni program tabora, katerega namen je bil proučevanje sodobnih regionalnogeografskih in regionalnogospodarskih problemov nacionalno mešanega ozemlja na primeru treh vasi Genterovci, Kamovci in Mostje, je potekal v več fazah.

1/Prvi uradni dan je bil namenjen avtobusni ekskurziji po Pomurju, ki jo je vodil prof. Ludvik Olas, Namen ekskurzije je bil seznaniti udeležence tabora s pokrajino, v kateri bodo raziskovali. Pot ekskurzije je od vasi Genterovci potekala do večjega lokalnega centra Dobrovnika, potem pa ob vznožju Goriškega-vmes postanek v Bogojini in ogled Plečnikove cerkve, ogled zdravilišča Moravci, postanek v Martjancih-ogled stare protestantske cerkve, pa odhod

na razgledno točko na Pindži, vožnja ob avstrijski meji do Murske Sobote. Popoldanski del ekskurzije se je nadaljeval v Radence (ogled), na Kapelo, od tam preko Velike Polane (ogled rojstne hiše Miška Kranjca) in nazaj preko Lendave v Genterovce.

2/Redno delo tabora se je pričelo v ponedeljek in torek 9. in 10. julija in sicer s predavanji, katerih namen je bil, da seznanijo udeležence tabora s pokrajino in problemi, ki jih bodo naslednje dni raziskovali na terenu. Naslovi predavanj so bili naslednji:

-Splošne in zgodovinske karakteristike Pomurja - prof. Ludvik

Olas

-O poteku raziskovalnega dela -doc.dr. Mirko Pak

-Priprave na terensko delo - asistent Marjan Klemenčič

-Geografski problemi nacionalno mešenega ozemlja - univ. prof.

Vladimir Klemenčič

-Položaj madžarske narodnostne manjšine v okviru nove ustave -
predsodnik občinskega sodišča Lendava Hajoš

-Osnovni gospodarski in drugi problemi občine Lendava -predsednik
občinske skupščine Lendava Varga

-Nastanek in ustroj ter učinkovitost dvojezičnega šolstva -
pomočnik ravnatelja osnovne šole Bobovec

-Centralnost Lendave -dipl. geograf Janez Malačič

3/Tretja faza raziskovalnega dela je bilo terensko delo, ki je bilo razdeljeno tako, da so bili udeleženci razdeljeni na tri grupe in sicer: kartiranje in anketiranje, ki je bilo izvedeno v treh nacionalno mešanih vaseh Genterovci, Kamovci in Mostje. Pri obeh grupah so ves čas sodelovali mentorji z nasveti. Pri anketiranju pa so bile skupine sestavljene tako, da je bil v vsaki skupini predstavnik madžarske narodnosti in tako težav pri sporazumevanju ni bilo. Tretja skupina pa je prepisovala podatke na katastarskem uradu v Lendavi in Dobrovniku. Vsak dan so skupine menjavale področje terenskega dela, tako da so se vsi udeleženci

seznanili z vsemi oblikami terenskega dela. V treh dneh je bilo terensko delo zaključeno, v enem izmed popoldnevov pa so si vsi ogledali moderno dvojezično šolo v Lendavi.

4/Četrta faza dela je potekala tako, da so bili udeleženci tabora porazdeljeni na štiri oz. pet delovnih skupin in sicer:

-prva skupina je obravnavala vprašanja geografskega položaja ter gospodarsko prirodne značilnosti razvoja obravnavanega področja - mentor prof. Ludvik Olas

-druga grupa je proučevala povezanost področja, ki je nacionalno mešano, z ostalimi kraji ter centralnost Lendave v odnosu s tremi vasmi nacionalno mešanega območja zajetih v raziskavi - mentor dipl. geograf Janez Malačič

-naloga tretje skupine je bila opredelitev demogeografskega razvoja, gostota prebivalstva, spremembo socialne strukture prebivalstva s posebnim ozirom na nacionalno strukturo in probleme zaposlitve - mentor absolvent Boris Križan

-četrta skupina je obravnavala proces prestrukturiranja gospodinjstev v treh vaseh ter fiziognomsko strukturo vasi- torej socio-geografske učinke na razvoj-~~prebivalstva~~-tipov hiš - mentor absolventka Darka Uranjek

-peta skupina pa je problem osvetlila z vidika izrabe zemljišča ter težnje v preobrazbi kmečkega gospodarstva tega področja - mentor asistent Marjan Klemenčič

Celotna analiza je potekala v dveh smereh - obravnava vasi Genterovci Kamovci in Mostje in razširitev pr-oblemov na širše nacionalno mešano področje, na drugi strani pa je stremela za tem, da je osvetlila z vidika dveh nacionalnosti - slovenske in madžarske, ki vzajemno živita na tem prostoru.

Ta faza raziskovalnega dela je obsegala obdelavo podatkov zbranih na terenu. Mladinci so bili razdeljeni na različne interesne skupine, ki so obdelovale različne teme. Poleg obdelave podatkov so nekatere grupe sestavljene iz treh članov in mentorja, ki jih je usmerjal, risale tudi karte in diagrame.

5/Ko je bila faza obdelovanja podatkov zaključena, so začele vse skupine dokončno obdelovati in sestavljati elaborate - zaključke raziskav, ki so jih sami izvedli in tudi obdelali. Zlasti pri tej fazi dela je bila vloga mentorjev in prof. dr. Vladimírja Klemenčiča kot vodje tabora odločilna, kajti po skupinah in med skupinami je bilo treba usklajati mnenja in različne poglede na problem.

6/Končna faza izvedena zadnji dan Raziskovalnega mladinskega tabora Genterovci 1973 je obsegala delovni seminar, na katerem so mladi raziskovalci podali v obliki referatov izsledke 10-dnevnega dela. Večina poročil je bilo ilustriranih s kartami zemljiške razdelitve in različnih struktur vasi Genterovci, Kamovci in Mostje ter z različnimi kartogrami in diagrami, ki so jih sami naredili.

Naslovi referatov, ki so bili podani na zaključnem seminarju, so bili naslednji:

- Geografski prikaz Prekmurja
- Prometna povezava
- Centralnost Lendave kot kraja narodnostno mešanega ozemlja glede na vasi Genterovci, Kamovci in Mostje
- Funkcionalnost jezika, izobrazbena struktura
- Demografska struktura v vaseh Genterovci, Kamovci in Mostje

- Sezonske, trajne in dnevne migracije
- Razlike med Slovenci in Madžari v Lendavski regiji glede na zaposlenost
- Zgradbena struktura vasi in gospodinjstev po
 - a) socialno - ekonomski strukturi članov
 - b) nacionalni strukturi članov
 - c) starosti članov
- Kmetijska izraba tal v k. o. Genterovci, Kamovci in Mostje

Zaključnega seminarja so se mnogi gostje, ki so pozdravili Mladinski raziskovalni tabor in čestitali k doseženim uspehom. Tabor so pozdravili: predsednik komisije za narodnostna vprašanja tov. Hartman, predsednik občinske skupščine tov. Varga, predsednik GDS dr. Pak, predsednik gibanja "Znanost mladini" dr. Žagar, predstojnik katedre za geografijo in zgodovino na PA v Mariboru tov. Kert, predstavniki družbenopolitičnega življenja iz Lendave ter predstavniki tiska.

Ob koncu delovnega seminarja je bila na osnovni šoli Lajosa Vlaja v Genterovcih odkrita spominska plošča z dvojezičnim napisom v spomin na ta mladinski tabor.

Rezultati 10 - dnevnega raziskovalnega dela so pokazali, da so bili mladi raziskovalci pod usmerjanjem strokovnega vodstva sposobni dojeti probleme obmejnega narodnostno mešanega ozemlja in jih osvetliti še iz tistih vidikov, ki prizadevajo še posebno mladino.

Poročilo sestavila:

Darka Uranjek

Ljubljana, 16.X.1973

Geografski prikaz pokrajine /Prekmurja/

/Mladin.raziskov.tabor Genterovci - Prekmurje 1973/

/Referat,ki je bil podan na zaključnem seminarju/

okrajine

GEOGRAFSKI PRIKAZ PREKMURJA

Pokrajina, kjer je bilo naše raziskovalno del-o, se nahaja na skrajnem SV delu Slovenije, to je v Pomurju.

Pomurje razdelimo na dva dela. Na levem breg u reke Mure se razprostira Prekmurje, na desni strani pa štajerski del Pomurja. Prekmurje razdelimo na dve prirodni enoti, to je na Goriško in na Ravnino. Na skrajnem JV delu se razprostirajo še Lendavske gorice, ki so po zgradbi enake Goriškemu. Tri naselja: Genterovci, Kamovci in Mostje, ki smo jih na našem raziskovalnem taboru raziskovali, se nahajajo med Goriškim in Lendavskimi goricami, to je v dolini Kobiljskega potoka.

Gemorfološka zgradba

Goriško in Lendavske gorice imata podobno zgradbo. Obe reliefni obliki sta nastali v pliocenu, to je v mlajšem obdobju terciarja. Zgrajeni sta iz mors-kih in jezerskih usedlin . Obe so potoki živ-o razrezali. Med Lendavskimi goricami in Goriškim pa se razpr-ostira naša ožja pokrajina, to je raven aluvialni svet, ki ga je zasipaš Kobiljski potok s sv-ojimi pritoki. Lendavske gorice in Goriško sta antiklinalni tvorbi. Območje ravnine ob Kobiljskem potoku pa sinklinalno območje. Več poudarka bomo v naši analizi dali Lendavskim goricam, ker se te nahajajo na območju Lendavske občine. Razprostirajo se med spodnjimi toki Krke, Kobiljs-kega potoka in Ledave. Imenuje se po največjem kraju Lendava, ki stoji ob njih. Kmetje uporabljajo za posebne dele gor-ic posebna imena po bližnjih vaseh ali p a po katasterskih občinah, katerim pripadajo. Čez Lendavske g-orice teče državna meja d-odelujoč Madžarski nekako 2/3. Vrhovi d-osežejo ~~317~~ 317 in 328m. Najvišji vrh Lendavskih goric je onstran meja na Madžarskem in doseže 334m. Med niž-jimi višinami so hrbti in pomoli, terase in pregibi v v-išini 265m. Na eni izmed njih stoji daleč v-ido Sveto Trojstv-o /266m/ nad Lendavo. Lendavske gorice so pokrite z vinogradi.

T Tu ima človek vtis, da je v pravi vinorodni pokrajini. V notranjosti se listnati gozdovi, toda k soncu obrnjena področja so obrasla z v-insko trto.

Lendavske gorice niso samo last bližnjih madžarskih vasi /Pince, Dolina, Čentiba, Petišovci, Genter-ovci/, marveč tudi last dokaj oddaljenih slovenskih vasi ter last kmetov in gostilničarjev iz Međimurja. Naseljene so bile pozneje kot ravnina in sicer večino s Slovenskim prebivalstvom. To so bile sprva večinoma viničarji, šanes pa je to že stalno naseljeno prebivalstvo v vaseh.

Raven del naše obravnavane pokrajine, to je vasi Genterovci, Kamovci in Mostje prištevamo k mikroregiji Dobrovniško-Dolineko. Na V, to je ob Kobiljskem potoku se ta pokrajina naslanja na mikroregijo Lendavsko-Dolinsko. Pokrajina sestavljajo aluvialne naplavine, ki so ob Kobiljskem potoku in Bukovnici večinoma pod travniki, v nekoliko višjem, od poplav odmaknjenem svetu, pa so njive. V preteklosti so bile poplave tu zelo pogost i pojavi. Z regulacijo Ledave in Kobiljskega potoka pa so se razmere močno popravile, tako da voda prestopa bregove le ob največjih nalivih.

Podnebje

Podnebje je v naši pokrajini zmerno celinsko. Pomurje se spomladi naglo segreje, toda zima je ~~zima~~ tu dokaj huda, zlasti na ravninah se mraz dosti stopnjuje.

Povprečna mesečna temperatura:

Lendava:	M. Sobota:
januar- -0,5	-1,9
julij- 21,6	19,7

Povprečna letna temperatura za Lendavo 10,5; za Soboto pa 9,3.

Povprečna januarska temperatura se spusti pod ničlo do -1°C .

Povprečna julijska temperatura pa je 20 in 21°C .

Ekstremne temperature

Od ekstremne temperature je v posameznih mesecih močno odvisna agrarna proizvodnja in ostale gospodarske panoge. Podobno so odvisne komunalne naprave, vse vrste zgradb, vodovodne in sanitarne inštalacije. V Prekmurju so ekstremi visoki. Amplituda med največjim in najnižjim ekstremom po letu 1931 znaša 71°C . Ekstremne zimske temperature v mesecu januar in februar se spustijo pod -30°C .

Najvišje julijske temperature pa dosega-jo tudi nad 39°C. Samo trije meseci v letu so izven nevarnosti slane. Le v juniju, juliju in avgustu se temperature ne spustijo pod 0°C, dočim sta september in maj že izpustavljena pozebam. V 25. letni opazovalni dobi je b-ilo ugotovljeno, da s-e temperatura +30°C lahko dvigne v 6 mesecih in sicer se pojavi že v aprilu in v septembru. Takš-nih dni je v juliju v povprečju 9,5

v avgustu	"	6,1
v juniju	"	5,2
v septembru	"	1,5
v maju	"	0,6
v aprilu	"	0,1

Ekstremne temperature nam tako lepo ilustrirajo značaj celinskega podnebja v naši pokrajini.

Padavine

Obravnavano področje je v Sloveni-jinajmanj namočena pokrajina. Vzrok za to ni težko najti. Od vseh naših pokrajin je od morja, od koder dobivamo večino vlage, najbolj odmaknjeno. Povprečno pade v njem okrog 800 mm padav-in. Edina sreča je, da so te več ali manj enakomerno razporejene skozi vso leto. Že kratkodobna zakasnitev p-adavin p-ovzroča sušo, ki je lahko usodna, za kme-tijsko proizv-odnjo.

Povp-rečna količina padavin v 26. letni opazovalni dobi nam kaže, da so bolj kot zimski namočeni letni meseci. Poletne padavine padajo večinoma v obliki nalivov in so zato manj izdatne. K temu močno p-rispevajo tud-i visoke poletne temperature, ki pospešujejo izhl-apevanje. Najbolj namočen mesec je avgust /104mm/, sledi oktober /93mm/, junij /88/ in maj /80mm/. Kakor vidimo so vse to meseci tople polovice le-ta, ki prejmejo skupaj povprečno 489mm padavin. Drugačno je razmerje v hladni polovici leta. V opazovalni dobi od leta 1919-1939 je najslabše namočen februar /37mm/, za njim sledi januar /44mm/ in m-arec /47mm/, od teh le za spoznanje odstopata december /58mm/ in april /64mm/. Hladna polovica leta nam daje 321mm padavin.

Nakazana p-azporeditev padavin po pozameznih mesecih je za rastje ugodna.

V V vegetacijski d-obi paže 61% vseh pašavin. Prednost take razporeditve pride ob dejstvu, da je 800mm padavin za naše razmere že skoraj premalo, še bolj do izraza.

Prebivalstvo

Po popisu prebivalstva leta 1971 šteje Lendavska občina 26.918 ljudi. 2/3 p-rebivalstva je slovenske narodnosti, približno 1/3 pa madžarske narodnosti. Madžari živijo sklenjeno ob jugoslovansko-madžarski meji od Kobilja do naselja Pince. Našo obravnavano področje spada v to nacionalno mešano področje.

Druga osnovna značilnost v Lendavski občini je v prenaseljenosti pokrajine. V povprečju živi na km² več kot 100 ljudi. Ta prenaseljenost pride še bolj do izraza, če povemo da živi v Lendavski občini povečini prebivalstva od kmetištva.

V našem poročilu obravnavamo gostoto prebivalstva v celoti in to hkrati primerjamo s tremi naselji, kijih je proučeval naš tabor:

	1961		1971	
	prebivalstvo	pov. v ha	abs.gost.	abs.gost.
Genterovci	305	357	94,9	85,1
Kamovci	167	179	107,5	93,4
Mostje	517	376	134,5	137,4
Občina	26918	25993	107,9	106,4

Iz tabele je razvidno, da je naše obravnavano področje v gostoti p-rebivalstva v dveh naseljih pod občinskim povprečjem /Genterovci, Kamovci/, v ene-m naselju /Mostje/ pa je gostota nad občinskim povprečjem. Na splošno velja, da je v pretežno madžarskih naseljih absolutna gostota nižja, v vaseh, v katere so po 1. svetovni vojni naselili koloniste, pa se je število prebivalstva povečalo. Tip-ičen primer za to je Mostje, kjer znaša absolutna gostota po popisu prebivalstva leta 1971 137,5 ljudi na km².

Primerjava število prebivalstva in absolutne gostote med obema zadnjima popisama p-a kaže, da v Genterovcih in Kamovcih prebivalstvomazaduje, v Mostju pa slovensko prebivalstvo narašča. K temu pripomore večje število otrok v Mostju, hkrati pa bližina Lendave, ki že pštaguje dnevne emigrante v svojo neagrarno dejavnost. Ta razdalja med Mostjem in Lendavo pa še je bolj zmanjšala z modernizacijo ceste.

Promet

Prometna povezava občine Lendava s širšim okoljem se v zadnjih letih hitreje razvija. Z železnico je spojena preko Murskega Središča na Hrvaško in ostalo jugoslovansko omrežje. Do konca II. svetovne vojne jebila z železnico povezana preko Središča z Madžarsko. V dobi rimljanov je preko Lendave tekla stara rimska cesta, ki je Povezovala je Emona-Celea-Petovia, sekala prekmursko ravnino zahodno od Lendave in nadaljevala smer skozi Szombathely proti Budinpešti. Pomen te prirodne poti, po kateri je tekla rimska cesta je močno padel po trianonski mirovni pogodbi leta 1920. Ponovno pa je pridobila na pomenu po II svetovni vojni, toda samo do leta 1948, ko se obmejni prehod pri Lendavi popolnoma zaprli.

V zadnjih letih pa smo dobilitudi nekaj novih asfaltiranih cest. Leta 1963 je dobila Lendava asfaltirano cesto, ki jo preko Sobotece povezuje z Mariborom in to cesto imenujemo Severna magistrala. V letu 1970-71 pa je bila asfaltirana cesta Lendava-Genterovci-Dobrovnik.

Ta modernizirana cesta je pripomogla, da se postale vasi, ki jih obravnavamo v naši analizi, tesneje povezane z Lendavo, kar ima več ugodnih posledic. Iz dneva v dan najde v Lendavi vedno več prebivalcev dnevno zaposlitev. Število avtobusnih prog se povečuje in v vaseh zlasti v Mostju rastejo hiše brez gospodarskih poslopij.

Gospodarstvo

V gospodarskem pogledu je to še dokaj nerazvita pokrajina. V večji meri se prebivalstvo ukvaja s kmetijstvom, ki prav danes prehaja iz ekstenzivne polikulturene oblike v intenzivno tržno smer. Tržne proizvode daje predvsem živinoreja.

Vršili smo delo v pokrajini, kjer se je začelo gospodarstvo šele v zadnjih letih razvijati.

Demografska struktura v vasi Mostje, Genterovci, Kamovci.

/Mladin.raziskov tabor v Genterovcih - Prekmurje 1973,
referat, ki je bil prebran na zaključnem seminarju./

DEMOGRAFSKA STRUKTURA V VASIH MOSTJE,
CENTEROVCI, KANOVCI

1. Uvod

Na podlagi anket je razvidna naseljenost vasi Mostje, Centerovci, Kanovci. Največ prebivalstva živi v vasi Mostje in sicer 426, v Centerovcih živi 277 prebivalcev in v Kanovcih 135. Po narodnostni strukturi pa se posamezne vasi precej razlikujejo. V Mostju je v večini slovensko prebivalstvo, njegov delež je 67,6%, Madžarov je pa 32,4%. Centerovci so skoraj popolnoma madžarska vas, saj živi v njej 97,9% Madžarov in le 2,1% Slovencev. V Kanovcih pa so Slovenci in Madžari bolj izenačeni. Madžarov je 53,3%, Slovencev pa 45,7%, ostanek predstavljajo predstavniki ostalih narodov. Po narodnostni strukturi vseh treh vasi skupaj pa večjih razlik ni, saj je Madžarov 56,6%, Slovencev 42%, medtem ko je ostalih narodov le 1,4%.

2. Struktura prebivalstva v vseh Mostje, Centerovci, Kanovci po spolu in starosti

Prebivalstvo se tako po posameznih vajah kakor skupaj, po starosti zelo razlikuje. Grafično je to lepo prikazano s starostnimi piramidami. Zato ker merila pri posameznih piramidah niso enaka, prevo-
kotniki med sabo niso direktne primerljivi. Enaki merili imata piramidi Mostje in Centerovec, kjer je merilo 1:3, medtem ko ima-
je Kanovci merilo 1:5. Pri skupni starostni piramidi pa je merilo 1:2.

Pogled na piramido Centerovec nam takoj pokaže, da je ogromno prebivalstva starega nad 65 let, medtem ko je prebivalstva do 4 let zelo malo. Vendar pa je vidno, da je število moških novorojencev 2 x večje od ženskih. V starosti, ko otroci obiskujejo osnovno šolo, je več deklet, vendar večjih razlik med spoloma ni. Po osnovnem šolanju se pa spet pojavijo razlike v tem, da je fantov več kot deklet. Vzrok za to je v tem, da fantje lažje najdejo zaposlitev in imajo tudi boljše možnosti, da se izobrazijo, saj je v Lendavi tehnična in poklicna šola, katero obiskujejo predvsem fantje iz vasi. Iz spolne strukture zaposlenih v Lendavi bi sklepali, da je v Lendavi izključno taka industrija, ki rabi moško delovno silo. Vendar temu popolnoma ni tako, ker marsikatero delovno mesto, ki bi ga lahko opravljal ženska, opravlja moški. To pa zaradi tega, ker grede s kmetije v prvi fazi industrializacije najprej moški, šele s poznejšim razvojem pa tudi ženske. Kljub vsemu temu pa lahko trdimo, da v Lendavi Primanjkuje delovnih mest za žensko prebivalstvo. Mnogi fantje pa se odločijo za delo na kmetiji. Dekleta imajo manj možnosti za zaposlitev in za nadaljevanje šolanja, saj je najbližja poklicna šola šele v Muraki Soboti. Zato večina deklet zapušča domove in odhaja na dele v tujino. V starosti od 24 pa do 60 let pa je vidno, da je število ženskega prebivalstva večje. To pa zato, ker so v preteklosti odhajali na delo v tujino moški, medtem ko so ženske ostajale doma. Ljudje stari nad 60 let pa so po večini doma. Vidnejše razlike med moškim in ženskim prebivalstvom ni.

Tudi starostna piramida Kamovci kaže najhen delež novorojenih, medtem ko je opaziti, da so ljudje med 15 in 25 letom doma. Iz tega lahko sklepamo, da so ti ljudje našli zaposlitev tu-kaj. To jim je omogočila dvojezična šola, saj se lahko tako v izobrazbi kot pri delu sporazumevajo v obeh jezikih. S takim šolanjem pa so se izobraževali tudi na poklicnih, srednjih in višjih šolah. V letih od 25 do 30 let se pa pokaže, da žensk sploh ni, pa tudi moškega prebivalstva je sorazmerno malo. Posledica tega je, da je rojstev zelo malo, kar smo videli že prej. V letih od 30 do 54 pa se opazi, da je število ženskega prebivalstva večje. Vzrok za to je zopet sezonsko izseljevanje kot smo opazili pri Genterovcih. Ljudje, stari nad 54 let so po večini doma. Ženskega prebivalstva nad 65 let pa je veliko več kot moškega. Vzrok je druga svetovna vojna pa tudi krajša življenska doba.

Delež novorojenih v Mostju je prav tako najhen kot v ostalih dveh vaseh. Prebivalstvo, staro od 15 do 30 let je doma, kar je zopet posledica dvojezičnega šolanja kot smo že navedli pri Kamovcih. Od 30. leta pa do 55. se ponovno pokaže, da je ženskega prebivalstva več kot moškega. Vzrok je zopet sezonsko delo ali stalna izselitev v tujino. V letih od 55 do 59 pa se kaže, da je moškega prebivalstva sorazmerno malo glede na žensko prebivalstvo. Vzrok za to je verjetno množično izseljevanje v Ameriko in Avstralijo bodisi pred ali po drugi svetovni vojni. Prebivalstvo nad 60 let je doma, prevladuje pa prebivalstvo stare nad 65 let, podobno kot v Genterovcih.

Če pogledamo starostno piramido za vse tri vase pridemo do spoznanja, da je skoraj v celoti podobna piramidi Mostja.

3. Struktura prebivalstva v vaseh Genterovci, Kamovci in Mostje po narodnosti in starosti

Struktura prebivalstva v vseh treh vaseh je po narodnosti in starosti dokaj podobna. V Genterovcih, kjer prevladuje predvsem madžarsko prebivalstvo je v starosti do 34 let kar 44,8% prebivalstva, ostalo 55,2% pa so ljudje stari nad 34 let. V Kamovcih je polovica slovenskega prebivalstva starega do 34 let (50%), polovica pa nad, medtem ko je madžarskega prebivalstva v Kamovcih v starosti do 34 let 40,28%, ostalo (59,7%) pa so ljudje stari nad 34 let. V Mostju je slovenskega prebivalstva po narodnosti in starosti enako kakor v Kamovcih (50%), ~~ker~~ madžarskega prebivalstva do 34 let je 44,4% nad pa 55,6%. Če primerjamo vse tri vase po madžarski narodnosti in starosti do 34 let, opazimo, da je procent teh ljudi v vseh treh vaseh skoraj enak in okrog 10% nižji od prebivalstva, starega nad 34 let. Če pa primerjamo Kamovce in Mostje glede na slovensko prebivalstvo in starost, pa opazimo, da je prebivalstvo v starosti do in nad 34 let zastopano v enaki meri. To je posledica večje mobilnosti slovenskega prebivalstva.

4. Struktura prebivalstva Mostja, Genterovci in Kamovci po narodnosti in spolu

Kot smo že omenili, so Mostje večinoma slovenska, Genterovci pa madžarska vas. V Kamovcih pa je večje ravnotežje med Madžari in Slovenci. V vseh treh vaseh živijo poleg Slovencev in Madžarov še Hrvatje in pripadniki drugih narodov. Glede na strukturo prebivalstva po narodnosti in spolu v posameznih vaseh posebnih razlik ni. V vseh treh vaseh skupaj je od Slovencev 53,4% moških in 46,6% žensk. Pri Madžarih je z 52,6% več žensk kot moških, ki jih je 47,4%.

5. Kmečko in nekmečko prebivalstvo v vaseh Mostje, Genterovci in Kamovci

Procent kmečkega prebivalstva v vseh treh vaseh je večji kot procent nekmečkega, v posameznih vaseh pa je različen. Tako je v Mostju kar 55,8% kmečkega prebivalstva, ostalo 44,2% pa je nekmečkega prebivalstva. Medtem ko je pri Slovencih procent kmečkega prebivalstva 49,8%, pa je pri Madžarih ta procent kar 70,5%. V Kamovcih je procent kmečkega prebivalstva višji kot v Mostju, saj znaša kar 68,15%. Tudi tukaj je procent kmečkega prebivalstva pri Slovencih nižji, saj znaša 62%, medtem ko je madžarski procent kmečkega prebivalstva kar 74,9%. Tudi v Genterovcih je procent kmečkega prebivalstva višji kot nekmečkega (60,3%), vendar je tukaj procent kmečkega prebivalstva pri Slovencih znatno nižji kot pri Madžarih, saj znaša 16,6%, pri Madžarih pa kar 64,8%. V vseh treh vaseh skupaj je procent kmečkega prebivalstva 60,5%, nekmečkega pa 39,5%. Od tega je Slovenskega kmečkega prebivalstva 51,3%, madžarskega pa kar 67,9%. Podatki nam zgovorno kažejo na večjo mobilnost slovenskega prebivalstva, kar je posledica tega, da je bilo slovensko prebivalstvo v te vasi doseljeno in zaradi tega ni bilo tako emocionalno, navezano na zemljo kot madžarsko, hkrati pa tudi zaradi prednosti, ki so jo imeli Slovenci med vojnama v Šolanju. Podatki nam hkrati govorijo o tem, da pri mlajšem prebivalstvu te razlike med narodnostima izgubljajo.

6. Analiza nekmečkega prebivalstva v vaseh Mostje, Genterovci, Kamovci

Nekmečko prebivalstvo v vaseh Mostje, Genterovci in Kamovci je po večini mlado in sicer največ v starosti od 15. do 35. leta, medtem ko v skupini nad 35 let, ki je znatno manjša, prevladuje nekvalificirano prebivalstvo. Pri mladih oziroma v skupini mlajših zaposlenecv pa opazimo že srednješolsko in visokošolsko izobrazbo, čeprav v manjši meri. Nekmečko prebivalstvo teh vasi je zaposleno večinoma v sekundarnih dejavnostih, kjer ima predvsem osnovnošolske in poklicne izobrazbe. Zaposlenost v terciarnih in kvartarnih dejavnostih pa je prav izjemna. Kot smo že povedali število zaposlenih izven kmetijstva pada v relativnem in absolutnem z oddaljenostjo od Lendeve, to je od Mostja proti Kamovcem. V Mostju je procent nekmečkega prebivalstva 44,2%, v Genterovcih 39,7% in v Kamovcih 31,8%. Če primerjamo kvalifikacijsko strukturo zaposlenih izven

kmetijstva, po narodnostima ne opazimo pri mlajših zaposlencih nobenih razlik, saj se tako Madžari kot Slovenci v znatni meri odločajo po končani osnovni šoli za nadaljnje šolanje. Tako da v teh razredih nahajamo precej več bolj izobraženih med starejšim prebivalstvom.

7. Zaključek

Če hočemo razumeti današnje demogeografske strukture v vaseh Mostje, Genterovci in Kamovci moramo upoštevati predvsem to, da je upliv industrializacije Lendave Segel v te vasi šele v zadnjem času. Starostne piramide nam kažejo, da so se pred nastopom tega procesa ljudje iz teh vasi izseljevali. Nova možnost zaposlitve izven kmetijstva izboljšana kvalifikacijska struktura mlajšega prebivalstva, ki je omogočila dvojezična šola sta povzročili, da je ostal doma velik del prebivalstva starega od 20 - 30 let. Kljub vsemu pa kaže celotno prebivalstvo izredno majhno število novorojenih. Lahko bi rekli, da je v vaseh relativno največ starega prebivalstva.

Med slovenskim in madžarskim prebivalstvom so opazili razlike v mobilnosti. Slovensko prebivalstvo je bolj mobilna, saj je pri njih razmerje med kmečkim in nekmečkim prebivalstvom 51,3% proti 48,7%, pri Madžarih pa 67,9% proti 32,1%. To je posledica tega, da je bilo slovensko prebivalstvo v te kraje doseljeno in tako ni bilo tako zelo navezano na zemljo kot madžarsko prebivalstvo.

Urbanizacija^{ki je} je povzročila Lendava, dse kaže najbolj v Mostju. Njen vpliv pada proti Kamovcem. Odstotek nekmečkega prebivalstva je v Mostju 44,2%, v Genterovcih 39,7% in v Kamovcih 31,8%.

Sezonske, trajne in dnevne migracije

/Mladinski raziskoval.tabor v Genterovcih - Prekmurje 1973,
referat, ki je bil prebran na zaključnem seminarju./

Skupina sezonske, trajne in dnevne migracije

Osnovni populacijski problem Prekmurja je v prenaseljenosti pokrajine. Med Avstrijsko, Madžarsko državno mejo in Muro se je zaradi politične in narodnostne izoliranosti v drugi polovici 19. stoletja skoncentriralo toliko prebivalstva, da ga niti zemlja, niti skromni agrarni viri niso mogli preživljati. Glede na takratno stopnjo razvoja in število prebivalstva (1869-1910 - je porastlo prebivalstvo za 46,2%) treba je bilo iskati dela in kruha drugje.

Prvi znaki sezonskega se pojavljajo že po letu 1848, ko se v Avstro-ogradi odpravili tisko in je bila s tem sproščena prosta delovna moč. Po četvi se se zbrali po štirje mošje in se odpravili k večjim madžarskim kmetom mletit žito. To delo so plačevali v naturalijah. S porastom prebivalstva se potreba po zaslužku poveča in se zato tudi doba sezonskega zaposlovanja poveča na dve do tri mesece. Poleg mlačve so hodili tudi žet in okopavat sladkorno peso. Moški delovni sili se je v tem obdobju še priključila ženska in tudi otroška delovna sila. Delali so od zore do mraka. Zaslužke v naturalijah se je priključila tudi plača v denarju. Med delavci in delodajalci se pojavijo prve pogodbe (glede delovnega časa, plače in hrane). Nasplošno je bila ta delovna sila zelo izkoriščana.

Na prehodu iz 19. v 20. stoletje se na našem ozemlju pojavljajo že tudi trajne migracije prebivalstva. Po letu 1890 so se začeli Prekmurci iscaljevati z ZDA. Madžarska uradna statistika nam v letu 1910 pokaže visok odstotek prebivalstva švéčega v tujini. V nekaterih Goricjih vaseh celo več kot 20%.

V prvi svetovni vojni je bilo Prekmurje priključeno hk kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. To je prineslo velike spremembe tudi oblike sezonskega zaposlovanja. Zaposlovanjem Madžarski se je prekinilo zato so vedno bolj odhajali v Vojvodino in v ostale države Evrope, predvsem v Francijo in Nemčijo. Leta 1939 je iskalo kruh izven Prekmurja več kot 9000 sezoncev.

Leta 1945 pomeni velik preobrat tudi v sezonskem zaposlovanju Prekmurcev. Odtok v tujino se je popolnoma ustvil. Zamenjala ga je domače zaposlovanje. Zaslužek je v primerjavi s predvojnima v tujini slabši, edpače pa os vse slabe posledice tujine. Število sezoncev v Prekmurju je močno upadlo. Toda ne za trajno. Ko se je pred dobrimi desetimi leti državna meja ponovno odprla, Prekmurci ponovno zahajajo za kruhom v tujino. Celó veči število zaposlenih v tujini je danes večje kot kdaj koli pred vojno. Sezonci zahajajo v Avstrijo Nemčijo, Švice in tudi v druge države Evrope. Po podatkih Komunalnega svoda za zaposlovanje v Murski Soboti jih dela izven državnih meja okrog 12000.

Uvodne misli se nanašajo na Prekmurje kot celoto, nas pa v prvi vrsti zanimajo migracije prebivalstva na našem obrevnavanem območju. Takoj na začetku moramo poudariti, da so bile naše tri vasi pred prvo svetovno vojno relativno redko naseljene, saj se je gibala gostota prebivalstva okrog 80 - 90 ljudi na km². To je tudi glavni vzrok, da se prebivalstvo iz njih ni vključevalo v sezonsko obliko zaposlovanja tako intenzivno kot v ostalih predelih Prekmurja. Madžarski uradni popis prebivalstva iz leta 1910 nam kaže, da je živel v tujini iz Kamovcev manj kot 1%, iz Genterovcev pa 3% prebivalcev. V istem času pa je bilo v več kot polovici prekmurskih vasi 10 ali celo 20% prebivalcev v tujini.

Med obema vojnama se je razmerje bistveno spremenilo. Število prebivalcev je naraslo. K temu je pripomogla kolonizacija primorskega in prekmurskega šivilja na posest grafa Esterhazija. V kamovce so k madžarskemu šivilju priselili Primorčane, v Mostje pa Prekmurce z Dolinskega področja. Analiza sezonske zaposlenih leta 1930 na obrevnavanem ozemlju nam že prikaže porast sezonskih emigratov (3%). Na delosa zahajali v Francijo in Nemčijo.

Za časa druge svetovne vojne so madžarske oblasti priselile (priselile) primorski šivilj v notranjost države, po vojni so se sicer vrnili, toda nezvezanost na zemlje se je še bolj izražala. Nje so se držali le starejši prebivalci. Mlade generacije pa so si poiskale druge poklice in se v velikem odselile. V drugačno smer je šel razvoj Mostja. Priseljeni slovenski prekmurški šivilj je tu stabilen. Gostota prebivalstva v tej vasi narašča še v današnjih dneh. Opisan razvoj se održa tudi v sezonskem zaposlovanju leta 1953! V Genterovcih in Kamovcih sezoncev ne zasledimo, v Mostjah pa kot prej - 3%.

Čas našega anketiranja je zopet prinesel drugačno sliko. Zaradi odprte politične meje s sosednjimi državami (Avstrija, Italija) se prebivalstvo tudi iz naših treh obrevnavanih vasi udeležuje sezonskega zaposlovanja.

Sezonske zaposlene bomo obravnavali po več kriterijih: po spolu, starosti, kvalifikaciji, po nacionalnosti in letu odhoda. V povprečju živi tu 51,6% Madžarov in 48,4% Slovencev. Madžarov je torej malo več kot polovica. Od skupnega števila prebivalstva (989) Po popisu iz leta 1971 je 7,18% sezonsko zaposlenih. Če pa upoštevamo samo aktivno prebivalstvo, je ta odstotek še enkrat večji. Od tega je 3,84% sezoncev Madžarov, 3,34% pa Slovencev. Razmerje tako približno odговarja deležu obeh nacionalnosti. To pomeni, da se v zednjem obdobju tudi prebivalstvo madžarske narodnosti intenzivneje vključuje v to obliko zaposlitve (Sprimerov). Naši zdenci se v največji meri zaposlujejo v Nemčiji (24%) in Avstriji (23%). Poleg teh držav so zastopane še Avstralija, Kanada ZDA, Švica in Francija. Madžari se zaposlujejo predvsem v Avstriji in Nemčiji, Slovenci pa poleg teh dveh še v ostalih omenjenih državah. Na sezonsko delo zahajajo v veliki večini mladi ljudje. Od 78 sezoncev jih je več kot polovica (53) starih manj kot 30 let. Od vseh starostnih grup je najmočnejše zastopana starostna skupina od 21 do 25 leta (23). Tej sledi starostna skupina

od 26.-30. leta (16) in nato najmlajša generacija do 20 let s štirinajstimi primeri. Starostne skupine od 30 - 50 let so zastopane z manj kot petimi primeri; izjema je le starostna grupa od 31 do 35 let (6). Sezoncev, ki so starejši od 50 let je 9. Iz teh podatkov vidimo, da zanimanje za sezonskim zaslužkom pri mladi generaciji upada. Ta si išče kvalifikacije doma in po uspešni končani šoli tudi zaposlitev v Lendavi.

STAROST	ŠT. SEZONCEV
do 20 let	14
od 21-25	23
od 26-30	16
od 31-35	6
od 36-40	5
od 41-45	2
od 46-50	3
nad 50	9
<hr/>	
Skupaj:	78

Zanimiva slika nam daje starostna struktura sezoncev, če jih obravnavamo po nacionalnosti. V mladih starostnih skupinah prevladujejo Slovenci. Do 30 let jih 31, Madžarov pa je 22. Ta razlika pride najbolj do izraza v starostni skupini do 20 let, kjer so Slovenci zastopani z 11 primeri, Madžari pa samo s tremi. Kakor vemo je v naši pokrajini madžarsko prebivalstvo v prevladi, zato bi bilo zanimivo poiskati vzrok, ki mlado madžarsko prebivalstvo v zadnjih letih zadržuje doma. Mogoče bodo tem kaj več povedali ostali referati. Verjetno k temu precej pripomore dvojezična šola, ki daje zlasti madžarskemu prebivalstvu večje perspektive za šolanje. Ta šola omogoča, da Madžari lahko ostanejo na dvojezičnem področju. V starostnih skupinah nad 30 let pa močno prevladujejo Madžari (17). Slovenci so zastopani samo s 7 primeri.

STRUKTURA SEZONSKO ZAPOSLENIH PO NARODNOSTI, SPOLU IN LETIH

	Moški		Ženske		vsj	
	SL.	Ma.	SL.	Ma.	Sk.	
do 20	3	1	8	2	14	
21-25	7	5	5	6	23	
26-30	6	5	2	3	16	
31-35	2	2	1	1	6	
36-40	0	2	2	1	5	
41-45	2	0	0	0	2	
46-50	0	2	0	1	3	
nad 50	1	7	0	1	9	
	21	24	18	15	78	

STAROST	SLOVENC	MADŽARI
do 20 let	11	3
od 21 - 25	12	11
od 26 - 30	8	8
od 31 - 35	3	3
od 36 - 40	2	3
od 41 - 45	2	-
od 46 - 50	-	3
nad 50	1	8
<hr/>		
Skupaj:	39	39 = 78

V strukturi po spolu sezonsko zaposlenih se ne kaže jobistvene razlike med posameznimi nacionalnimi skupinami. Mogoče bi poudarili samo to, da je pri Madžarih močnejše zastopeno prebivalstvo moškega spola, pri sezoncih slovenskega porekla pa sta oba spola po številu zaposlenih dokaj blizu.

Glavni vzrok sezonskega zaposlovanja v tujini je želja po dvigu osebnega standarda in boljšem zaslužku. Nekaj kmetov pa je odšlo v tujino z namenom, da bi si kupili kmetijske stroje. Iz ankete smo videli, da si kmetijskih strojev od zadruga sploh ne izposojajo ampak obdelujejo svoja polja z lastnimi.

DNEVNE MIGRACIJE

Izven obravnavanih treh naselij najde dnevno zaposlitev 139 prebivalcev - to je 14,04% od celotnega prebivalstva. Velika večina od teh je moškega spola: (10,3%), manj je žensk (3,7%). Skoraj vsi so zaposleni v Lendavi kar 114, osem od dnevnih migrantov najde zaposlitev v Murski Soboti, štiri v Genterovcih, trije v Črenšovcih, po dva v Čdrncih, Kobilju in Mariboru, po eden v Žitkovcih, Turnišču, Petišovcih in Ptuju. Dnevni migranti so najmočnejše zastopani v starostni skupini do 20 let (39), njim sledi naslednja starostna skupina do 25 let (32). Oboji skupaj tako tvorijo več kot polovico. Tu smo torej našli odgovor za sorazmerno malo število sezonsko zaposlenih v teh mladih starostnih skupinah. Mladina iz naših treh vasi išče zaposlitev doma. Nadpovprečno močno zastopana je starostna skupina od 26 - 30 let (21), ostale starostne skupine pa se gibljejo okrog 10. Med posameznimi nacionalnimi skupinami ni bistvenih razlik. Slovenci so sicer močnejše zastopani, predvsem pri starejših generacijah, Madžari pa se intenzivneje vključujejo v zadnjih letih.

STAROST	SLOVENCJI		MADŽARI		Skupaj
	š	ž	š	ž	
Leta					
do 20	12	11	11	5	39
od 21 - 25	17	4	7	4	32
od 26 - 30	6	2	9	4	21
od 31 - 35	4	1	3	-	8
od 36 - 40	8	1	3	-	12
od 41 - 45	3	2	2	1	8
od 46 - 50	8	1	1	-	10
nad 50	6	-	2	1	9

Po deležu dnevnih migrantov se pojavljajo razlike tudi med posebnimi vasi. Največ jih je v pretežno slovenski vasi Kostje 81 (menimi vasji) ali 16,6% od prebivalstva. Njim sledijo Kanovci 23 ali 13,8%, kjer je madžarsko prebivalstvo v rahli večini. Najmanj je dnevnih migrantov v Genterovcih 9,8%.

TRAJNE MIGRACIJE

Naše analize smo zajeli trajne migracije po drugi svetovni vojni. Nesplešno lahko ugotovimo, da se je iz naših treh vasi trajno izselilo sorazmerno malo ljudi (25 - 2,45%). To nas sicer ne preseneča, saj je področju Dobrovniškega Dolinskega že celostoletje nezaj znano po tem, da se njegovo prebivalstvo izseljuje v manjši meri kot iz ostalega Prekmurja. 20 od trajnih emigrantov slovenske narodnosti, le 5 je Madžarov. Pri Slovencih so v prevladi ženske (11). Te so veliki meri sklenile zakonsko zvezo s tujini državljani. Pri Madžarih pa rahlo prevladujejo izseljenci moškega spola (3). Do 1960 leta so se izselili 3, od 1960-70 leta 20, po 1970 letu pa samo dva in še to Slovenca. Največ trajno izseljenih živi v Avstriji 10, v Nemčiji 8, v Avstraliji dva, v ZDA dva in Kanadi dva.

Pri analizi migraciji prebivalcev smo ugotovili, da iz leta v leto vedno bolj ȳstopajo v ospredje dnevne migracije in zaposlitve v Lendavi. V te se vključuje predvsem mlado prebivalstvo. Sporedno stem nazaduje sezonsko zaposlovanje v tujini, predvsem pri prebivalstvu madžarske narodnosti, hkrati pa nazaduje tudi trajno izseljevanje v tujino.

Razlike med Slovenci in Madžari v Lendavski regiji
glede na zapóslitev

/Mladin.reziskoval.tabor v Genterovcih - Prekmurje 1973,
referat, ki je bil prebran na zaključnem seminarju./

RAZLIKE MED SLOVENCMI IN MADŽARI V LENDAVSKI REGIJI GLEDE NA ZAPOSLENOST

1. Uvod

Lendavska občina je ena najmanjših v Sloveniji, hkrati pa leži na gospodarsko nerazvitem območju. Industrializacija začenja prodirati vanjo šele v zadnjem času. Ker tvori precejšen del njenega ozemlja narodnostno mešano ozemlje, označuje narodnostna mešanost življenje občine, še bolj pa očje lendavske regije na vseh njegovih področjih. Prav zato je zelo pomembna zavestna politika urejevanja socialnega in gospodarskega razvoja posameznega naroda in narodnosti. Avtohtono življenje v lendavski regiji le prebivalstvu slovenskega naroda in madžarske narodnosti. Do še večje narodnostne mešanosti pa prihaja s stalnim doseljevanjem pripadnikov ostalih, predvsem hrvatskega naroda in z dnevno migracijo Hrvatov. Naša naloga je, da raziskujemo razlike med Slovenci in Madžari ter ostalimi narodi, predvsem Hrvati glede na zaposlenost v Lendavi. Nas predvsem zanimajo razlike med Slovenci in Madžari, ker pa tukaj živijo in delajo tudi pripadniki drugih narodov, predvsem Hrvatov, jih moramo vsaj obrobno upoštevati. Enaka možnost zaposlitve nam najboljšo pokaže enakopravnost narodov in narodnosti. Zato moramo pogledati če taka možnost obstoja in v kolikšni meri se tudi uresničuje.

Zavedati se moramo, da se narodnostne pravice, ki so še in ki jih bo prinesla nova ustava nanašajo le na tujkajšnje avtohtono prebivalstvo, to je na Slovence in Madžare. Pri pripadnikih ostalih narodov pa gre le za enakopravnost v socialnem in gospodarskem položaju.

Zaposlene v Lendavi bomo razdelili na sekundarne, terciarne in kvartarne dejavnosti. To je posebno zato, da lahko na ta način, glede na specifičnost posamezne dejavnosti, najlepše vidimo razlike med pripadniki narodov in narodnosti. Sekundarno dejavnost predstavlja industrija in gradbeništvo, terciarno trgovina, gostinstvo, turizem, promet, bančništvo, kvartarno pa šolstvo, zdravstvo in uprava, skratka negospodarske dejavnosti. Značilnost sekundarne dejavnosti v tej regiji je zlasti v nizki kvalifikacijski strukturi zaposlenih, pa tudi slabi strukturi po spolu. Terciarna in kvartarna dejavnost sta znak visoke gospodarske razvitosti neke regije. Ker sta relativno slabo zastopeni je to še en dokaz več za relativno gospodarsko nerazvitost te regije.

2. Zaposleni po narodnosti in dejavnosti

Na narodnostno mešanem ozemlju v lendavski občini je živelo po podatkih za leto 1970 7822 Madžarov in 5322 Slovencev. Struktura prebivalstva Lendave je bila istega leta 53,3% Slovencev, 32,8% Madžarov in 13,9% pripadnikov ostalih narodov, predvsem Hrvatov. Pri analizi zaposlenih v Lendavi, pa moramo upoštevati predvsem to, da se v Lendavi zaposluje tudi znatno število prebivalcev iz popolnoma slovenskih vasi v občini in popolnoma hrvatskih vasi iz Hrvat-
ske.

Med 2919 zaposlenimi v Lendavi, avgusta 1972, je bilo 75,1% zaposlenih v sekundarnih, 12,5% v terciarnih in 10,4% v kvartarnih dejavnostih. To nam dokazuje že prej omenjene teze o mladi industrializaciji in relativni gospodarski nerazvitosti. Rasporeditve narodov in narodnosti po raznih dejavnostih nam prikažejo razlike med njimi. 2195 zaposlenih dela v sekundarnih dejavnostih, od tega je 39,6% Slovencev, 40,5% Madžarov in 19,9% ostalih. V terciarnih dejavnostih je zaposlenih le 365 prebivalcev, od teh je 58,3% Slovencev, 32% Madžarov in 3% ostalih. V kvartarnih dejavnostih pa je zaposlenih 305 ljudi. 54,4% Slovencev, 41,6% Madžarov in 3,9% Hrvatov. V skupini ostalih moramo upoštevati pri Hrvatih, da dnevno migrirajo. V terciarnih dejavnostih je očitno, da je pri Slovencih zaradi večje socialne razvitosti ugodnejša struktura kot pri Madžarih. Pri kvartarnih dejavnostih se pa že pozna vpliv zavestne politike uravnavanja socialne razvitosti med Slovenci in Madžari.

Podatki znotraj posamezne zunanosti so sledeči: od 1280 zaposlenih Slovencev jih dela 67,9% v sekundarnih dejavnostih, 16,6% v terciarnih in 13% v kvartarnih dejavnostih. Od 1153 Madžarov je 77,2% zaposlenih v sekundarnih dejavnostih, 12% v terciarnih in 11% v kvartarnih dejavnostih. Struktura 468 ostalih zaposlenih je 89,7% za sekundarne dejavnosti, 7% za terciarne in 2,5% za kvartarne dejavnosti.

3. Zaposleni po narodnosti, starosti in dejavnosti

Če združimo starostne razrede zaposlenih od 15 do 34 let in od 35 let naprej, se nam razlike med narodnostmi in narodi pokažejo v nekoliko spremenjeni luči. Od 15 do 34 let starih zaposlencev je pri Slovencih 22,9%, pri Madžarih 23,9% in pri ostalih 7,9% med vsemi zaposlenimi. Od 35 let naprej pa so deleži: 20,9% pri Slovencih, 15,9% pri Madžarih in 8,7% pri ostalih. Najugodnejša je situacija pri Madžarih, saj je delež Madžarov starih od 15 do 34 od vseh zaposlenih 23,9%, kar je več kot pri Slovencih. To se pravi, da se bo struktura za Madžare v prihodnje izboljšala. Ugoden rezultat pri Madžarih je rezultat načrtne narodnostne politike in uspeh dvojezičnega šolstva.

Pri sekundarnih dejavnostih je stanje podobno celotni sliki, medtem ko v terciarnih dejavnostih prevladujejo mladi ljudje. V kvartarnih dejavnostih pa so zaposleni predvsem srednje stari ljudje.

4. Zaposleni po narodnosti, izobrazbi, in dejavnosti.

Če pogledamo kvalifikacijske strukture zaposlenih v Lendavi po narodnosti, vidimo med posameznimi narodnostmi velike razlike. Pri Madžarih in Slovencih prevladujejo nekvalificirani delavci pri ostalih pa kvalificirani. Ta kvalificiranost Hrvatov izvira iz tega, da je nekvalificirane delovne sile v domačem okolju dovolj in najdejo zato zaposlitev skoraj samo kvalificirani Hrvatski migranti.

Vse zaposlene delimo na dva dela, v prvi del bomo uvrstili nekvalificirane, polkvalificirane in kvalificirane, v drugega pa visoko kvalificirane, nižje, srednje, višje in visoko izobražene. Na ta način bomo lažje spoznali razlike in podobnosti med narodnostmi in narodi. V skupini visokokvalificiranih do visokošolsko izobraženih je največ Slovencev, 13,3%, Madžarov 9% in ostalih 4,1%. V okviru te skupine prevladujeta pri Slovencih in Madžarih deleža srednješolsko izobraženih pri ostalih pa delež visokokvalificiranih. V okviru skupine nekvalificiranih do kvalificiranih znaša delež Slovencev 30,6%, Madžarov 30,4% in ostalih 12,9%. Zelo zaskrbljujoče je tako veliko število delavcev v tej skupini., kajti s tem je zelo tesno povezan socialni položaj teh ljudi.

V sekundarnih dejavnostih suvih je delež delež nekvalificiranih pri Slovencih 17,8%, pri Madžarih 21,2% in pri ostalih 6%. Pri Slovencih in Madžarih je sorazmerno zelo velik odstotek nekvalificiranih. V terciarnih dejavnostih prevladujejo pri vseh narodnostih kvalificirani delavci pri kvartarnih pa je največje število srednješolsko izobraženih.

5. Zaposleni po spolu, narodnosti in dejavnosti

Za vse zaposlene je najugodnejša struktura po spolu pri Slovencih. Od 43,8% zaposlenih je 27,2% moških in 16,6% žensk. Pri Madžarih je od 39,5% 27,3% moških in 12,3% žensk. Pri ostalih pa je od 16,6% zaposlenih 14,9% moških in 1,7% žensk. Najslabša je struktura zaposlenih po spolu pri ostalih. To je pogojeno s specifičnostjo delovnih mest v Lendavi, industrija potrebuje samo kvalificirano moško delovno silo, ki je pa v domačem okolju ni zadosti.

Pri Slovencih je struktura po spolu najugodnejša. Spet se dokazuje nekoliko nižja socialna razvitost Madžarov, ki pa je bila pogojena v svojem nastajanju in se v zadnjem času na hitro ni dala spreminiti. Pri terciarnih dejavnostih se zopet pokaže izredno dobro razmerje za Slovenke. Pri Madžarih je razmerje med moškimi in ženskami še slabše kot v sekundarnih dejavnostih, saj je od 32,3% zaposlenih kar 25,5% moških in le 6,8% žensk. Relativno ugodnejše kot v sekundarnih dejavnostih je razmerje pri ostalih. Tu gre predvsem za Hrvate med katerimi prevladujejo moški, saj jih je enkrat več kot žensk celo v kvartarnih dejavnostih, kjer pri Slovencih in Madžarih prevladujejo ženske.

Spolna struktura je na tem področju zelo slaba pri vseh narodih in narodnostih. To se opazi predvsem v sekundarnih in terciarnih dejavnostih. Zlasti slaba je pri Hrvatih, precej boljše pri Madžarih, pri Slovencih pa relativno najbolj ugodnejša. Kljub vsemu je pa zelo zaskrbljujoče to, da se spolna struktura pri nobeni narodnosti ne izboljšuje, kajti za izboljševanje bi bile potrebne nove delovna mesta za ženske prebivalstvo. V sekundarnih dejavnostih prevladuje pri Slovencih in Madžarih v vseh starostnih kategorijah moški zaposleni. V skupini terciarnih zaposlenih pri Slovencih od 15 - 30 let delež prevladujejo ženske, predvsem pa od 15 - 24 let. Pri Madžarih prevladujejo moški celo v terciarnih dejavnostih. Kar se tiče kvartarnih dejavnosti prevladujejo ženske tako pri Slovencih kot pri Madžarih.

6. Zaključek

Is vseh teh podatkov lahko zaključimo, da se Slovenci in Madžari v stopnji socialnega in gospodarskega razvoja nekoliko razlikujejo. Povdariti moramo, da te razlike ne izvirajo iz močnosti zaposlitve, pač pa so pogojene svojim nastajanjem v burni politični preteklosti. Zelo pomembno je to, da danes obstajajo močne tendence za odpravo teh razlik. Uspešna dvojezična šola je prav gotovo eden od temeljev za izboljšanje izobrazbene strukture zaposlenih v Lendavi, saj za enkrat ta še zelo slaba. To ugotovitev lahko podkrepimo s podatkom, da je od vseh zaposlenih v Lendavi 37% nekvalificiranih. Prav tako je slaba struktura zaposlenih po spolu, saj je med vsemi 70% moških in 30% žensk.

Madžari se najbolj zaposlujejo v industriji kar je posledica nekoliko nižje izobrazbene strukture pri njih. Slovencev je pa relativno več v terciarnih in kvaternih dejavnostih. Ker med mlajšini zaposleni razlike izginjajo, nas to ne zaskrbljuje preveč. Opozorja nas pa, da lahko le z zavestno politiko vpliva na odpravo razlik.

Centralnost Lendave, kot kraja narodnostno mešanega ozemlja, glede na vasi Genterovci, kamovci in Mostje.

/Mladin.raziskov.tabor v Genterovcih - Prekmurje 1973.

Refekat, ki je bil prebran na zaključnem seminarju/.

GENERALNOST LENDAVE KOT KRAJA NARODNOSENO MEŠANEGA OZEMLJA

GLEDE NA VASI GENTEROVCI, KAMOVCI IN MOSTJE

1. Splošno o centralnosti in gravitacijskem območju

Posamezni kraji se v pokrajini ne razlikujejo le po številu prebivalstva, ampak predvsem po vlogi in funkcijah, ki jih opravljajo za sosednje kraje. Govorimo o različnih centralnostih posameznih krajev. Centralne kraje pa razvrščamo po stopnji centralnosti v različne skupine.

Med drugimi se razlikujejo centralni kraji med seboj tudi po velikosti gravitacijskega območja. S pojmom gravitacijskega območja, na katerem vrši posamezni centralni kraj centralne funkcije, območje KORU/MOSNO gravitacijska območja posameznih centralnih krajev se marsikdaj med sabo prepletajo. V takih primerih določimo meje bodisi po posamezni pomembnejši funkciji ali pa vzamemo tiste meje, ki se sklada z mejami večine funkcij. Gravitacijsko območje je idealnih pogojev krog, ki se pa lahko zaradi različnih vplivov (relief, reka, država, meja) preoblikuje.

V pokrajini, kjer živi in dela več različnih narodov in narodnosti, so centralne funkcije in velikost gravitacijskega območja še posebno pomembne. Pomembno je, katere življenjske potrebe si lahko prebivalstvo zadovoljuje v lastni pokrajini in v materinem jeziku, katere si pa mora zadovoljevati drugje, bodisi v jeziku, ki ga ne zna in rebi za to tolmača ali pa zna jezik slabo.

Na primeru vasi Genterovci, Kamovci, Mostje bomo pogledali, v kolikšni meri si prebivalstvo lahko zadovoljuje potrebe po storitvah centralnih funkcij, v centralnih krajih narodnostno mešanem ozemlju in s tem v lastnem jeziku, v kolikšni meri pa mora hoditi v druge centralne kraje. Da bi lahko to spoznali, si moramo ogledati najprej razmerja med centralnimi kraji Prekmurja.

2. Razmerje med centralnostjo in gravitacijskima območjima Murske Sobote in Lendave

Med gravitacijskima območjema dveh centralnih krajev lahko ostane prazen prostor, v katerega sega vplivi centrov v zelo majhni meri. Tak primer imamo v Murski Soboti in Lendavi. V zgodovini se je vloga Murske Sobote in Lendave spreminjala, saj je bila Lendava nekoč pomembnejši kraj od Murske Sobote. Do nastanka ^{podjetij} je bila ishodišče politike madžarizacije okoliških slovenskih vasi, hkrati pa pomemben trgovski in obrtniški center. Trgovine in obrt so imeli v svojih rokah židje.

Z obdobjem med dvema vojnama je začela Lendava v svojih centralnih funkcijah naglo nazadovati. Na njeno mesto je vse bolj stopala Murska Sobota. Obdobje madžarske restavracije med druge svetovne vojne Lendavi ni moglo vrniti njenega prejšnjega položaja. Tudi njen nadaljnji razvoj po II. svetovni vojni ni bil adosten za prevlado nad Mursko Soboto.

Niska gospodarska razvitost Prekmurje je povzročila, da sega vpliv industrializacije iz Lendave in Murske Sobote le v njuno najbližjo okolico. Le iz teh se ljudje se ljudje zaposlujejo v centrih. V bolj oddaljene kraje pa sega centralni vplivi le obrobno. Od tod hodijo ljudje le na občino, šole ali pa opravljajo v centrih večje nakupe.

Tako se je med gravitacijskima območjima Murske Sobote in Lendave oblikovalo območje, od koder ljudje ne morejo dnevno migrirati na delo v Lendavo in Mursko Sobotu. Zato v veliko večji meri odhajajo na delo v tujino ali v ostale razvitejše kraje Slovenije in Jugoslavije, kot iz krajev, ki so bliže Lendavi in Murski Soboti.

Revne vasi, ki jih obravnavamo, ležijo na območju, kjer začne vpliv Lendave slabeti in se začne uveljavljati prazen prostor. Naša naloga je ugotoviti prav razlike v zadovoljevanju potreb po centralnih funkcijah med vasei, kjer je vpliv Lendave še večji, in tistimi, ki se tako rekoč spredajo v prazen prostor.

3. Centralnost Lendave

Lendava je zgodovinsko nastala zaradi strateškega in prometnega faktorja. Zaradi velikih sprememb v načinu življenja družbe strateški ne more imeti mestotvorne vloge, prometni pa je izgubil svoje vloge zaradi zaprtosti meje. Kljub vsemu pa se v občini naselilo veliko nekmetijskih dejavnosti, ki določujejo centralnost Lendave. Vzrok, da je marsikatera dejavnost v Lendavi, je tudi v neravnosti mešanosti.

Lendava je občinsko in upravnno središče za večji del narodnostno mešanega ozemlja v Prekmurju. Manjši del tega pa leži v občini Murske Sobote. Zaradi prometne odročnosti ni bilo možnosti, da bi celotno narodnostno mešano ozemlje vključili v občino Lendavo. Glavni pomen imata v Lendavi srednja tehnična šola in šolski center za tehnične stroke. Ostale dejavnosti imajo ožji pomen, tukaj je vpliv Murske Sobote močnejši in celo sega na območje občine Lendava. Gre za zlasti manjšo opremljenost na področju zdravstva, trgovine, gostinstva in prometne odročnosti. Večje potrebe po storitvah zdravstva, trgovine in gostinstva si zadovoljujejo prebivalci v Murski Soboti ali pa celo v Čakovcu in Varaščinu na sosednjem Hrvaškem. Za ožje okoličino Lendave je to zelo pomembna kot zaposlitveni kraj. Prebivalstvo najde v Lendavi delo, hkrati pa si zadovoljuje potrebe celo po centralnih funkcijah najnižje stopnje.

Kot centralni kraj je Lendava pomembna za madžarsko narodnost. Ta si lahko v njej zadovoljuje večino potreb po storitvah centralnih funkcij v materinem jeziku. Nedvomno je bil to najodločnejši faktor, ki je vplival na to, da je postala in ostala Lendava občinsko središče. V prihodnosti bo morala Lendava okrepiti zlasti svoje kulturne funkcije, kajti knjižnica ne more biti dovolj za zadovoljitev vseh kulturnih potreb Madžarov. Te se bodo v prihodnje pojavile v veliko večji meri, kot posledica višje gospodarske in socialne razvitosti madžarske narodnosti.

4. Zadovoljevanje potreb po storitvah centralnih funkcij prebivalstva vasi Genterovci, Kamovci in Mostje

Izmed treh vasi so Genterovci centralni kraj najnižje stopnje. Imajo najnižje ~~se~~ dvojezično šolo z vrtcem, trgovino in bife. Ostali dve vasi pa ne opravljata nobenih centralnih funkcij. Na narodnostno mešanem ozemlju opravljajo centralne funkcije za te vasi še Dobrovnik, Dolga vas in Lendava, za najsahtevnejše storitve centralnih funkcij pa hodijo v Mursko Soboto. Dobrovnik in Dolga vas ~~in~~ sta prav tako centralna kraja najnižje stopnje, Lendava je mikro center, Murska Sobota pa mezocenter.

Iz ankete smo dobili podatek o vrsti centralne funkcije in o kraju, kjer si prebivalstvo zadovoljuje potrebe po storitvah centralnih funkcij. Upoštevali smo naslednje vrste centralnih funkcij. Manjši in večji nakup, obrt, gostinstvo, zdravstvo, šolstvo in kraj zaposlitve nekmečkega prebivalstva. Hkrati smo razdelili zadovoljevanje po pogostosti na do enkrat na mesec in nad enkrat na mesec.

Med posameznimi vasi smo glede na oddaljenost od Lendave opazili velike razlike. V Kamovcih se čuti najmanjši upliv Lendave. Manjše nakupe vršijo v Dobrovniku in Genterovcih, le nekateri tudi v Lendavi, večje pa v Lendavi in Murski Soboti. Manjše nakupe vršijo pogosteje, večje pa le nekajkrat letno. Za storitve obrti in gostinstva prihaja v največji meri v poštev Lendava kar je popolnoma razumljivo glede na zelo nizko opremljenost teh krajev. K zdravniku in živinozdravniku hodijo največ v Dobrovnik, nekaj malo v Lendavo, v Mursko Soboto pa le v bolnico. Iz Kamovec hodijo v osnovno šolo v glavnem v Genterovce, ~~nekateri~~ nekateri pa tudi v Dobrovnik. Tisti pa, ki gredo naprej v šolo, hodijo v glavnem v Lendavo in Mursko Soboto. Nekmečko prebivalstvo pa hodi na delo v Lendavo.

Genterovci, kot centralni kraj najnižje stopnje vrši sam nekaj centralnih funkcij in s tem nudi nekaterim zaposlitev izven kmetijstva. Vpliv Dobrovnika popolnoma izgine razen pri zdravstvu. Čeprav jih večina hodi k zdravniku in živinozdravniku v Lendavo, nekateri gredo tudi v Dobrovnik. Prav tako se precej zmanjša vpliv Murske Sobotе. Ta vrši le še funkcije za največje nakupe, prav tako pa hodijo ljudje v bolnišnico in ostale srednje šole, katerih v Lendavi ni. Prebivalstvo opravlja v lastni vasi zlasti manjše nakupe, obiskuje šolo, bife, nekaj nekmečkega prebivalstva pa je našlo tudi zaposlitev. Najpomembnejši centralni kraj za Genterovci je Lendava. V njej opravlja manjše in večje nakupe, hodijo k zdravniku in živinozdravniku, v gostilne in k obrtniku, nekmetijsko prebivalstvo pa v veliki meri delat.

Mostje od vseh vasi najbližje Lendavi, zato je njen vpliv najmočnejši. Kljub temu pa vršijo za prebivalce Mostja centralne funkcije najnižje stopnje Genterovci. Tisto prebivalstvo, ki ne hodi delat v Lendavo, vrši v Genterovcih manjše nakupe, uporablja storitve gostinstva in šole. Nekaj ljudi pa je v Genterovcih tudi zaposlenih. Pri najnižjih centralnih funkcijah se v Mostju pozna tudi vpliv Dolge vasi. Od vseh treh vasi hodi največ ljudi delat v Lendavo iz Mostja, kar 86. V Lendavi vršijo prav tako manjše in večje nakupe, hodijo k obrtnikom, v gostilne in k zdravniku ter živinozdravniku. Za funkcije Murske Sobotе velja is to kot smo povedali pri Genterovcih.

Tako majhno število centralnih funkcij kot jih rabi prebivalstvo tega področja, lahko razložimo le z veliko gospodarsko nerazvítostjo tako kmečkega ^{prebivalstva} ~~gospodarske in socialno nerazvítostje~~, kot tudi zaposlenih v nekmetijstvu, pri teh predvsem zaradi nizke kvalifikacijske strukture.

5. Zaključek

Za nas je proučevanje centralnosti krajev narodnostno mešanega ozemlja pomembna zato, ker nam pokaže, v kolikšni meri si lahko bodisi slovensko ali madžarsko prebivalstvo zadovoljuje potrebe po storitvah centralnih funkcij v materinem jeziku. Na osnovi našega dela lahko zaključimo, da si prebivalstvo na narodnostno mešanem ozemlju lahko zadovoljuje osnovne življenjske potrebe po storitvah centralnih funkcij. Zaradi nizke gospodarske razvitosti hodi prebivalstvo izven narodnostno mešanega ozemlja le zaradi velikih nakupov v bolnico in zlasti v nekatere vrste šol. V tej smeri moramo pričakovati z višje gospodarsko razvittenostjo širjenje potreb po storitvah takih funkcij, ki jih narodnostno mešano ozemlje zaneset ne more zadovoljiti.

Prometna povezava

/Mladin.raziskovalni tabor v Gneterovcih -Prekmurje 1973,
referat, ki je bil prebran na zaključnem seminarju./

skupina: prometna povezava

Več stoletna povezanost Prekmurja z agrarno in poljedelno Madžarsko, ter geografska lega sta ena najpomembnejših komponent gospodarske in prometne stopnje razvoja v pokrajini. Murska Sobota in Lendava sta imeli vsaka svoje železniške proge, ki je peljala vse do Budimpešte. Toda niti progi niti ceste niso imeli gospodarskega pomena. Vse komunikacije so potekale skozi agrarne predele, ki so bili na isti stopnji gospodarskega razvoja kot Prekmurje in tako ni bilo v bližini nobenega industrijskega središča, ki bi bil povod za dnevne delovne migracije prebivalstva. Vse pomembnejše ceste, ki so pevezovale Avstro-Ogrsko so se izognile Prekmurju. Odločilnega pomena za socialno-ekonomski razvoj te pokrajine pa je bilo tudi to, da je bila ta pokrajina z reko Muro leta in leta odrezana od ostale Slovenije.

Leta 1890 je bila zgrajena železniška proga do Lendave, vendar nam ta proga ni predstavljala in nam še danes ne predstavlja neke pomembne zveze z ostalo Slovenijo. Lendava je sicer povezana z Mariborom in Ljubljano, vendar ta proga danes več ne ustreza današnjim potrebam po hitrem prevozu tovora in potnikov-dnevnik migrantov. Slaba cestna povezava v preteklosti se še danes odraža v cestnem omrežju te pokrajine. Asfaltiranih cest pred vojno ni bilo, obstajale so le mekadamske, pa še te so bile zelo slabem stanju.

Po osvoboditvi pa je Prekmurje naredilo velik korak naprej v družbeno-gospodarskem razvoju. Leta 1963 je Lendava in z njo tudi njeno ožje gravitacijsko območje dobile asfaltirane ceste, ki jo prek Murske Sobote povezuje z Mariborom in naprej z osrednjo Slovenijo. Ravne sedaj pa je v teku asfaltiranje druge prometne arterije, ki bo pevezovala Lendavo z Mursko Soboto skozi Dobrovnik. Vendar bi bilo potrebno v prihodnje čim prej zgraditi pri Bistricah most čez Muro, in pevezati te pokrajine z osrednjo Slovenijo preko Ljutomerja in Ptuja. Obenem bi bila to najkrajša zveza od Jadranskega morja z našimi severnimi sosedi Madžarsko in Češkoslovaško. Ob ugodnejšem političnem ozračju v Evropi, bi taka cesta nedvomno pritegnila veliko tranzita, kar bi bilo zelo pomembno za nadaljni gospodarski razvoj te pokrajine.

Mi smo analizirali prometni položaj in prometno povezanost krajev Genterovci, Kanovci in Mostje, ki so bili objekt našega kompleksnega raziskovalnega dela. Ti kraji leže ob cesti, ki pevezuje Lendavo z Mursko Soboto preko Dobrovnika. Cesta je bila asfaltirana do Dobrovnika leta 1970, pravkar pa je v teku zadnja faza asfaltiranja od Dobrovnika do Moravcev. Pri analizi pevezanosti teh treh krajev z Lendavo, Mursko Soboto in Dobrovnikom smo se naslonili na avtobusni vozni red podjetja Avtobusni promet Maribor. Ti trije kraji ne leže ob najbolj frekventiranih cesti Murska Sobota, Beltinci, Lendava, vendar so sorazmerne zelo dobro pevezani z Lendavo in Mursko Soboto. Ugotovili smo, da je gostota avtobusnih svez v Kanovcih nekoliko manjša kakor v Genterovcih in Mostju.

Vzrok temu je, da osnovna avtobusna zveza med Dobrovnikom in Lendavo poteka skozi vasi Renkovci, Turnišče, Nedelica, Radmožanci, Genterovci, Mostje, Dolga vas in se tako izogne Kamovcem.

V anketi smo zajeli tudi vprašanje, s kakšnimi prometnimi sredstvi se prebivalci teh krajev vozijo na svoja delovna mesta, in iz teh podatkov lahko sklepamo na opremljenost teh krajev s prometnimi sredstvi. Od 220 odgovorov (kar nam predstavlja 100%) za vse tri vasi skupaj se jih 46% vozi na delovna mesta. s kolesom, 15% z mopedom, 9% z avtomobilom, 7,2% z avtobusom in 22,3% z ostalimi prometnimi sredstvi. Če torej iz tega sklepamo na opremljenost prebivalcev s prometnimi sredstvi, potem lahko nadalje ugotovimo še to, da je opremljenost prebivalstva glede na obe narodnosti pri vseh prevoznih sredstvih v sorazmerju.

ZGRADENA STRUKTURA VASI IN

GOSPODINJSTVA PO:

- SOCIALNO - EKONOMSKI STRUKTURI
ČLANOV
- NACIONALNI STRUKTURI ČLANOV
- STAROSTI ČLANOV

GENEROVCI 1973

Uvod:

Naloga naše skupine je bila ugotoviti zgradbene strukture vasi in strukture gospodinjstev po socialno ekonomskih vidikih, po nacionalni pripadnosti in starosti članov gospodinjstev na območju treh katastrskih občin: Mostje, Genterovci in Kamovci.

Pri delu smo se v glavnem naslonili na rezultate naše ankete izvedene v vseh treh vaseh. Iz nje smo dobili podatke, ki smo jih razvrstili v zbirnike, najprej za posamezne vasi in nato nazadnje za vse tri vasi skupaj. Na osnovi kartiranja po vaseh smo podatke iz zbirnika vnesli na zemljevide. Da pa bi bili podatki nazorneje prikazani, smo jih vnesli v strukturne kroge - za vsako vas posebej in za vse tri vasi skupaj.

Gospodinjstva smo obdelali po naslednjih tipih:

- I. gospodinjstva po socialno - ekonomski strukturi članov
- II. struktura gospodinjstev po nacionalni pripadnosti članov
- III. struktura gospodinjstev po starosti članov
- IV. gospodinjstva po nacionalni in starostni strukturi članov
- V. gospodinjstva po nacionalnih in socialno - ekonomski strukturi članov

Pri naši raziskavi smo hoteli ugotoviti tudi zgradbene strukture vasi. Zaredi tega smo obdelali:

1. hiše po starosti (po času nastanka)
2. adaptacije in novogradnje hiš
3. adaptacije in nove-gradnje gospodarskih poslopij

I.

GOSPODINJSTVA PO SOCIALNO - EKONOMSKI STRUKTURI ČLANOV

Kot prvo smo obdelali ekonomsko-socialno strukturo članov gospodinjstva, ki smo jo obdelali po treh tipih:

- kmečka gospodinjstva
- mešana gospodinjstva
- nekmečka gospodinjstva

tip gospodinjstva	Genterovci		Kanovci		Mostje		skupaj	
	abs.št.	%	abs. št.	%	abs.št.	%	abs.št.	%
kmečka	30	41,6	22	51	33	31,4	85	38,6
mešana	23	32	16	12	52	49,6	91	41,4
nekmečka	19	26,4	5	37	20	19,6	44	20

Podatki nam kažejo, da imajo Kanovci od vseh treh vasi največ kmečkih gospodinjstev, tj. 51%. Največ mešanih gospodinjstev imajo Mostje in sicer 49,6%. V Genterovcih prevladujejo kmečka gospodinjstva z 41,6%. Delež nekmečkih gospodinjstev pa je v vseh treh vaseh najnižji, kar nam ponovni dokazuje, da so prebivalci vezani na zemljo.

Za vse tri vasi skupaj pa smo ugotovili, da je kmečkih gospodinjstev 38,6%, mešanih 41,4% in nekmečkih gospodinjstev 20%. (Takšna struktura gospodinjstev je bila v Sloveniji leta 1966) Skupno je največ mešanih gospodinjstev, saj veliko prebivalcev poleg v kmetijstvu išče zaslužek tudi izven njega.

II.

Struktura gospodinjstev po nacionalnosti članov

Druga naša naloga je bila prikazati gospodinjstva po nacionalni priadnosti članov. Gospodinjstva smo razdelili na štiri skupine:

- slovensko gospodinjstvo
- madžarsko gospodinjstvo
- madžarsko - slovensko gospodinjstvo
- ostala gospodinjstva

Pod grupo ostala gospodinjstva smo upoštevali vse ostale jugoslovanske nacionalnosti razen zgoraj naštetih.

nacionalnost	Genterovci		Kamovci		Mostje		skupaj	
	abs.št.	%	abs.št.	%	abs.št.	%	abs.št.	%
slovenska	2	2,8	18	42	71	67,6	91	41,4
madžarska	66	91,7	22	51,1	32	30,5	120	54,5
slovensko-	1	1,4	3	6,9	2	1,9	6	2,7
ostala madžarska	3	4,1					3	1,4

Iz tabele je razvidno, da so Genterovci izrazito madžarska vas, saj savsena delež madžarskih gospodinjstev kar 91,7%, slovenskih gospodinjstev pa je le 2,8%.

V Kamovcih delež slovenskih gospodinjstev skoraj dohaja madžarske. Deleža sta naslednja: slovenska gospodinjstva 42%, madžarska 51,1%.

V Mostju prevladujejo z 67,6% slovenska gospodinjstva nad madžarskimi, ki jih je 30,5%. Iz arhe je razvidno, da so madžarska gospodinjstva v glavnem skoncentrirana v starem delu vasi, slovenska pa v novem.

Če pa upoštevamo vse tri vasi skupaj, lahko ugotovimo, da je madžarskih gospodinjstev največ 54,5%, slovenskih 41,4%, slovensko-madžarskih 2,7% in ostalih le 1,4%.

III.

GOSPODINJSTVA PO STAROSTI ČLANOV

Zanimalo nas je ali življenje v treh vaseh odmiru ali ne. Odhajanje gladije iz vasi je hud problem tudi na tem nacionalno mešanem področju, kajti vabi jih tujina. Večkrat se zgodi, da se mladi zaposlijo v Avstriji ali Nemčiji ali pa v drugih krajih Slovenije in tam tudi ostanejo. Doma pa ostajajo stari ljudje.

Tabele, ki obravnava hiše po starosti članov gospodinjstva, smo razdelili v tri skupine, in to v starostno lestvico

-od 0 do 40 let (mlada gospodinjstva)

-od 41 do 60 let (stara gospodinjstva)

-nad 60 let (ostarela gospodinjstva)

Starost gospodinjstev smo določali po starosti obeh nosilcev

gospodinjstva.

starost	Genterovci		Kamovci		Hostje		Skupaj	
	abs.	št. %	abs.	št. %	abs.	št. %	abs.	št. %
do 40 let	16	22,2	6	14	26	24,7	48	21,8
41-60 let	27	37,5	25	58	49	46,7	101	45,9
nad 60 let	29	40,3	12	28	30	28,6	71	32,3

Tabela je pokazala, da je največgospodinjstev starih nad 60 let v Genterovcih (29%), medtem ko se je stanje v Kamovcih in Hostju izboljšuje (28%). Kljub nizkemu odstotku mladih (21,8), je na območju vseh treh vasi največ ljudi srednjih let in sicer 47,9%. Najbolj je zaskrbljujoče stanje v Kamovcih, kjer je le 14% starih do 40 let.

IV.

GOSPODINJSTVA PO NACIONALNI IN STAROSTNI STRUKTURI ČLANOV

Poseben poudarek smo dali na nacionalno in starostno strukturo gospodinjstev. Med seboj smo primerjali obe znaka-najprej po posameznih vaseh nato pa za vse tri vasi skupaj.

K A M O V C I

starost	skupaj		Madžeri		Slovenci		Madžari-Slovenci	
	abs.	št. %	abs.	št. %	abs.	št. %	abs.	št. %
do 40 let	6	14	4	9,3	1	2,3	1	2,3
41-60 let	25	58	12	27,9	12	27,9	1	2,3
nad 60 let	12	28	5	11,6	5	11,6	2	4,7

NOSTJE

starost	skupaj		Madžari		Slovenci		Madžari-Slovenci	
	abs.	št.%	abs.	št.%	abs.	št.%	abs.	št.%
do 40 let	26	24,7	17	6,7	16	15,2		
41-60 let	49	46,7	9	8,6	40	38,1	2	1,9
nad 60 let	30	28,6	16	15,2	15	14,3		

GENTEROVCI

starost	skupaj		Madžari		Slovenci		Madžari-Slov.		ostali	
	abs.	št.%	abs.	št.%	abs.	št.%	abs.	št.%	abs.	št.%
do 40 let	16	22,2	13	18,1						
41-60 let	27	32,5	28	38,9	1	1,4			1	1,4
nad 60 let	29	40,3	25	34,7	1	1,4	1	1,4	1	1,4

KANOVCI - NOSTJE - GENTEROVCI

starost	skupaj		Madžari		Slovenci		Madžari-Slov.		ostali	
	abs.	št.%	abs.	št.%	abs.	št.%	abs.	št.%	abs.	št.%
do 40 let	48	21,8	24	10,9	22	10	1	0,45		
41-60 let	101	45,9	49	22,8	48	21,8	1	0,45	1	0,45
nad 60 let	71	32,2	46	20,9	21	9,5	3	1,4	1	0,45

V vasi Kanovci je struktura mladih gospodinjstev (do 60 let starosti) takšna, da zavzemajo madžarska gospodinjstva 9,3%, slovenska pa le 2,3%. Starostna grupa od 41 do 60 let je pri obeh nacionalnostih enaka - 27,9%. Prav tako je pri obeh nacionalnostih v Kanovcih delež gospodinjstev starih nad 60 let 11,6%.

V vasi Genterovci, kjer prevladuje madžarska gospodinjstva (91,7%) je starostna struktura naslednja: do 40 let 18,1%, od 41 do 60 let je 38,9% gospodinjstev, v starostni grupi nad 60 let pa je 34,7% gospodinjstev.

KAMOVCI - GENTEROVCI - MOSTJE

Nacionalnost	skupaj		kmečka		mešana		nekmečka	
	abs.	št.%	abs.	št.%	abs.	št.%	abs.	št.%
SLOVENC	91	41,7	29	13,18	43	19,54	19	8,6
MADŽARI	120	54,4	58	26,36	40	18,18	22	10,
SLOV.-MADŽ.	6	2,7	2	0,9	2	0,9	2	0,9
OSTALO	3	1,4			2	0,9	1	0,5

V Kamovcih je delež kmečkih gospodinjstev približno enak za obe nacionalnosti. Slovenskih kmečkih gospodinjstev je 27,9%, madžarskih pa 25,8%. Vendar pa je razlika pri mešanih gospodinjstvih. Slovenska mešana gospodinjstva zavzemajo le 11,6%, madžarska pa 20,9%. Delež nekmečkih gospodinjstev je pri obeh nacionalnostih enak.

V Genterovcih gre v glavnem za madžarska gospodinjstva, saj ta zavzemajo 91,7%, od tega je 43% kmečkih, 25% mešanih in 22,2% nekmečkih gospodinjstev.

V Mostju je pri kmečkih gospodinjstvih pri obeh nacionalnostih približno enak delež in se giblje med 15,2% do 16,4%. Pri mešanih gospodinjstvih je delež slovenskih gospodinjstev 37,14% pri madžarskih pa le 11,4%. Delež nekmečkih gospodinjstev se v Mostju giblje pri Slovencih okoli 15%, pri madžarskih gospodinjstvih pa 13%.

Za vse tri vasi skupaj velja naslednje:

Delež kmečkih madžarskih gospodinjstev je z 26,4% večji od slovenskih.

Pri mešanih gospodinjstvih je delež pri obeh približno enak (18,2% pri madžarskih in 19,5% pri slovenskih gospodinjstvih).

Odstotek nekmečkih gospodinjstev je pri madžarskih gospodinjstvih 10% večji kot pri slovenskih, ki jih je le 8,6%.

Preselitveni proces v Mostju je za slovenska gospodinjstva bolj ugoden kot za madžarska.

ZGRADBENA IN FIZIOGNOSKA STRUKTURA VASI

1. HIŠE PO STAROSTI

Pri naš i temi: Zgradbena struktura vasi nas je zanimala tudi starost hiš. Hiše smo po starosti razdelili na 6 razredov

- na obdobje konca 1. svetovne vojne
- na obdobje med obema vojnama
- na obdobje med 2. svetovno vojno
- na obdobje do leta 1960
- na obdobje od 1961 do 1970 leta
- na obdobje od 1971. leta naprej

Starost hiš	CENTEROVCI		KAMOVCI		MOSTJE		SKUPAJ	
	abs.	št. %	abs.	št. %	abs.	št. %	abs.	št. %
do leta 1920	22	30,6	12	24,7	10	9,4	44	20,6
1921 - do leta 1939	26	36,1	17	39,6	36	34,4	79	35,9
1940 - 1945	5	6,9	1	2,4	4	3,8	10	4,5
1946 - 1960	11	15,2	7	16,3	18	17,1	36	16,4
1961 - 1970	6	8,3	4	9,3	30	28,6	40	18,2
po letu 1971	2	2,3	2	4,5	7	6,7	11	5,0

Največ hiš je bilo zgrajenih v prvih dveh obdobjih : v obdobju do konca 1. svetovne vojne in v obdobju med obema vojnama. V naslednjih dveh obdobjih je gradnja hiš nekoliko zastala. V razdobju od leta 1961 - 1970 je bilo v Mostju zgrajenih 30 hiš, v najnovejšem razdobju pa celo 7 hiš. V Centerovcih in Kamovcih so od leta 1971 naprej zgradili po dve novi hiši v vsaki vasi .

V skrajni podobi za vse tri vasi vidimo, da je bilo zgrajenih v najstarejšem obdobju zgrajenih 44 hiš, med obema vojnama 79 hiš, med drugo svetovno vojno 10 hiš po vojni do leta 60 36 hiš , od leta 1961 do 1970 40 hiš , po letu 1971 pa so zgradili 11 hiš. V vseh treh vaseh vidimo poleg na nove zgrajenih stavb tu di opuščene in porušene hiše. Posebej je treba omeniti, da je v vsaki od treh vaseh tudi nekaj opuščenih hiš: v Centerovcih 2, v Mostju 10, v Kamovcih 7.

2. ADAPTACIJE POSLOPIJ

Podatki o starosti hiš nam ne morejo prikazati današnjega zunanjega izgleda vasi, zato smo kartirali tudi adaptacije hiš in gospodarskih poslopij.

Adaptacije hiš smo opredelili na:

- adaptacije do leta 1965 (zajete po 1950 letu)
- adaptacije od leta 1966 do 1970
- adaptacije po letu 1971
- nove hiše, nastale po letu 1971

a) Adaptacije stanovanjskih poslopij

Adaptacije hiš	GENTEROVCI		KAMOVCI		MOSTJE	
	abs.	št. %	abs.	št. %	abs.	št. %
do 1965	17	23,6	12	27,9	16	15,2
od 1966 - $\overline{70}$	15	20,8	13	30,2	30	28,6
po 1.1971	12	16,6	7	16,2	15	14,3
novo	2	2,8	2	4,5	7	6,7

V glavnem se sročujamo z naslednjimi vrstami adaptacije:

popravila streh, menjava okenskih okvirov in vrat, preureditev fasade in graditev kopalnic.

V prvem obdobju to je 1965. l. smo ugotovili, da je bilo v Genterovcih 23,6 % adaptacij, od leta 1966 do leta 1970 pa 20,8 %. Po letu 1971 je bilo 16,6 % adaptacij.

V Kamovcih je bil odstotek adaptacij do leta 1965 višji in sicer 27,9 % v nadaljnih 5 letih pa je dosegel 30,2 %, v zadnjem obdobju je dosegel 16 %. Znatno manj adaptacij je bilo do leta 1965 v Mostju (15,2 %). Ta odstotek je v naslednjem obdobju narasel na 28,6 %. V zadnjem obdobju je zopet padel na 14,3%.

b) Adaptacije in novogradnje gospodarskih poslopij

Adaptacije gospodarskih poslopij smo opredelili na:

- adaptacije do leta 1965 (ajete po 1950 l)
- adaptacije od leta 1966 do 1970
- adaptacije po letu 1971
- nova gospodarska poslopja

Adap. gospodar.p.	GENTEROVCI absolutno	KANOVCI absolutno	MOSTJE absolutno
do l. 1965	15	10	15
od 1966 do 70	15	9	27
po l. 1971	10	9	10
nova	8		12

Pri adaptacijah gospodarskih poslopij gre za : pridelke, preureditve, hlevov, gradnje lop za stroje, svinjakov in gradnje novih hlevov.

V Genterovcih je bilo v obdobju 5 let to je od 1960 do 1970 leta adaptiranih 10 gospodarskih poslopij. Zlasti v zadnjih 2 letih je bilo število adaptacij 10, zgradili pa so 8 novih hlevov.

V Mostju je bilo v drugem obdobju znatno več adaptacij (27), tudi v zadnjih letih število ne vpadna, saj je bilo poleg 10 adaptacij zgrajenih še 12 novih gospodarskih poslopij.

V Kanovcih gradnje novih poslopij ne zasledimo. Adaptacije v zadnjih 10 letih so gibljeje okoli 9-.

Gradnja novih hlevov in nekaj številne adaptacije gospodarskih poslopij kažejo na to, da gre na tem področju za usmeritev v živinorejo, za modernizacije (kmetijski stroji) in intenzifikacije.

V zaključku bi radi poudarili to, da se različne strukture gospodinjstev kažejo na določeno gradbeno strukturo vasi. Na kartah je razvidno (zlasti v Mostju), da so nove hiše (torej zmanjši izgled vasi) posledice mobilne strukture gospodinjstev. Važno je poudariti tudi to, da je enak trend gradnje novih hiš kakor tudi adaptacije hiš ter gospodarskih poslopij najmočnejši prav v zadnjih razdobjih. To nam kaže, da se precej po nekod (v Mostju) izboljšuje mobilnost gospodinjstev, na drugi strani pa gre za intenzifikacije kmetijstva (adaptacije in novogradnje gospodarskih poslopij v vaseh Mostje in Genterovci).

Kmetijska izraba tal v k.o.Genterovci,Kamovci in Mostje

/Mladin.raziskoval.tabor v Genterovcih - Prekmurje 1973,
referat,ki je bil prebran na zaključnem seminarju./

KMETIJSKA IZRABA TAL V KO GENTEROVCI, KAMOVCI IN MOSTJE

UVOD

Območje, ki smo ga proučevali, ima ugodne pogoje za kmetijstvo. Zmerno kontinentalno podnebje daje možnosti za kmetijsko produkcijo kultur zmerne pasu. Nasprotno pa drobna posest in razdrobljenost parcel močno ovirata kmetijsko produkcijo. Specifični položaj kmetijstva v obravnavani regiji izhaja iz dejstva, da je to področje spadalo do konca 1. svetovne vojne v ogrski del habsburške monarhije, kjer je veljal poseben zakon dedovanja, ki je povzročil veliko razdrobljenost posesti. Ta faktor in pa dejstvo, da je bilo to področje vedno periferno, prometno odmaknjeno - tako v Ogrski kot v stari Jugoslaviji - je sililo velik del kmečke delovne sile na sezonsko zaposlovanje izven matičnega področja. Šele v zadnjem času se je z odpiranjem delovnih mest v Lendavi lahko zaposlil tam del odvečne delovne sile, kar je imelo za posledico socialno-ekonomsko preobrazbo kmečkih gospodinjstev. Danes je tretjini kmečkih gospodinjstev naobravnavanem področju edini vir preživljanja zemlja, v slabi polovici gospodinjstev je del članov zaposlen izven kmečkega obrata, drugi del pa še dela doma na zemlji. Nekmečkih gospodinjstev je samo slaba petina.

STAROSTNA IN SPOLNA STRUKTURA AKTIVNEGA KMEČKEGA PREBIVALSTVA
V GENTEROVCIH, KAMOVCIH IN MOSTJU

Pri raziskavah starostne in spolne strukture aktivnega kmečkega prebivalstva v obravnavanih treh vaseh smo prišli do zanimivih podatkov. To področje, ki je gosto naseljeno izkazuje neugodno starostno strukturo. Mlade kmečke delovne sile je zelo malo. Težišče aktivne kmečke delovne sile je v starostnih skupinah nad 60 let. Na zemlji dela več žensk kot moških, tako pri Madžarih kot pri Slovencih.

Starostno piramido, ki smo jo narisali na podlagi podatkov dobljenih z anketo, bi lahko razdelili na tri dele: na mlado generacijo do 40let, na srednjo generacijo (od 40 do 60 let) in na starejšo od 60 let. Za mlado generacijo je značilno, da večina aktivnih kmetov že živi v mešanih delavsko-kmečkih gospodinjstvih.

Pri srednjem starostnem razredu je ta delež v ravnotežju.

Pri stari generaciji se vidi, da je večina zaposlena v kmetijstvu, le nekaj v neagrarnih dejavnostih.

Glede starostne strukture aktivne kmečke delovne sile so posebno zanimivi Genterovci, kjer sta deleža aktivnih kmetov v kmečkih in mešanih gospodinjstvih v ravnotežju tudi v spodnjih starostnih skupinah. Pri tem je treba upoštevati, da se mnogo mladih odseli ali pa začasno zaposli v tujini.

V Mostju je v kmetijski dejavnosti zaposlenega le malo prebivalstva. Tudi Kamovci ne izkazujejo boljše starostne strukture aktivnih kmetov kot ~~xxxx~~ v ostalih dveh naseljih, saj je velika večina aktivnih kmetov starejših od 50 let.

Iz podatkov je razvidno, da je na obravnavanem področju starostna struktura aktivne kmečke delovne sile zelo neugodna, saj je večina kmetov starejših od 50 let. Težišče kmetijske produkcije sloni na ženski kmečki delovni sili. Polovica aktivnih kmetov že živi v mešanih delavsko-kmečkih gospodinjstvih.

GOSPODARSKA USMERJENOST KMEČKIH GOSPODARSTEV

Za razglabljanja o gospodarski usmerjenosti kmečkih gospodarstev je odločilen podatek o posestni strukturi. Na podlagi podatkov, dobljenih na katastrskem uradu v Lendavi smo ugotovili, da na področju vseh treh obravnavanih vasi ni kmečkega gospodarstva z več kot 8 ha zemlje. Celo od 5 do 8 ha zemlje ima le 9% kmetov. Nasprotno pa ima 54% posestnikov posest v velikosti od 2 do 5 ha. Intenzivno preusmerjanje kmetijske produkcije od pridelave za dom k produkciji za trg ni slučaj, temveč sovpada s širšimi socialno-ekonomskimi procesi na tem področju (n.pr. nastanek mešanih gospodinjstev). Kmečka gospodarstva se preusmerja jo na vzrejo živine, predvsem mlačne. Glavni tržni višek je mleko, živina le v manjši meri. Skoraj vsi trgu namenjeni pridelki gredo preko kmetijske zadruga.

Majhna razlika v poprečnem številu na kmečko oz. polkmečko gospodarstvo (3,7 : 3,2 za število govedi) je poleg slabe posestne strukture izraz razhajanj v intenzivnosti kmetijske produkcije, med kmetom in polkmetom: kmet stremi za tržno produkcijo živine, medtem ~~pa~~ ko polkmet v tej fazi največ za zadovoljevanje potreb po hreni (mleko, jajca, povrtnine).

S kmetijskimi stroji so boljše oskrbljena mešana gospodarstva kot pa kmečka. V Kamovcih ima traktor samo en kmet (5% vseh kmetov) in kar trije polkmetje (20%). Podobno je za ostale kmetijske stroje. Slaba tretjina zemlje v rokah čistih kmetov in dobra tretjina v rokah polkmetov je še obdelana z delovno živino.

Že večkrat omenjeni socialno-ekonomski procesi postavljajo različno vrednost zemljišč različnim socialnim skupinam. Pri raziskavi smo ugotovili, da se je v zadnjih 5 letih prodalo 11 ha njiv, od tega s strani ~~kmetov~~ nekmetov 26%, polkmetov 39% in kmetov 34%. Relativno najmočnejše so bili udeleženi pri prodaji nacionalno mešana gospodinjstva (20% njivskih površin) in slovenska (42%). Večina zemlje (38 ha) so v zadnjih 5 letih kupili kmetje (45%) oz. madžarska gospodinjstva (2/3).

S pomočjo vprašalnika smo želeli tudi ugotoviti v kolikšni meri se bo kmetijska produkcija nadaljevala v bližnji prihodnosti. Ena petina kmetov namerava preiti med polkmete in skoraj ravno toliko jih namerava opustiti obdelavo zemlje. Tudi med polkmeti je dobra petina takih, ki mislijo opustiti obdelavo zemlje.

KMETIJSKA IZRABAZEMLJE

Z metode kartiranja smo ugotovili strukturo kultur na kmetijskih površinah KO Mostje, Genterovci in Kamovci. Na poljih prevladujejo krompir, pšenica, krompir in krmilna pesa. Iz podatkov, zbranih na terenu smo zaključili, da so se v zadnjih 5 letih močno povečale površine posejane s pšenico, krompir in posajene s krompirjem in krmilno pesa. Opuščajo se kulture, ki so bile še pred nedavnim sestavni del avtarktičnega kmečkega gospodarstva (ječmen, proso, ajda, rž). Njivske površine se veliko bolj podvržene procesu opuščanja obdelave kot pa travniške, saj je po podatkih iz ankete razvidno, da je v zadnjih 5 letih opustilo skoraj 11 ha njiv in le dobrih 6 ha travnikov. Obdelovanje zemlje se opušča v zadnjih 5 letih slovenski kmetje 4 krat bolj kot Madžari.

Karta izrabe tal kaže nakoncentracijo intenzivnih kultur v bližini vasi, medtem ko na oddaljenejših parcelah opažamo vedno več travnikov nastalih iz njiv. Prav tako na karta izrabe tal govori o prvih močnejših znakih procesa deagrari-zacije v vseh treh naseljih; pojavljajo se namreč opuščene ali zelo ekstenzivno izkoriščene njive, ne glede na kakovost tal. Glavni vzrok opuščanja obdelave zemlje - po podatkih ankete - je ostarela kmečka delovna sila (53%) in sicer kot posledica že preje omenjenih socialno-ekonomske preobrazbe kmečkih gospodinjstev. Tudi veliko število neoskarbovanih kmečkih sadovnjakov je posledica socialno-ekonomskega prestrukturiranja kmečkih gospodinjstev.

GENTEROVCI 1973

skupina: funkcionalnost jezika, izobrazbena struktura, promet

Izobrazba in kulturno življenje sta pomembni prvini, s katerima se narod oziroma narodnost ohranjata oziroma razvijata.

Z analizo, ki smo jo izvedli v treh vaseh narodnostno mešanega ozemlja, smo ugotovili strukturo šolske izobrazbe in izračunali povezanost posameznih struktur - narodnosti ter funkcionalnost jezika.

Stopnja gospodarske razvitosti nekoga kraja (področja) je pogojena tudi z izobraženostjo populacije določenega ozemlja.

Narodnostno mešano področje, ki smo ga obdelali, ima po uradnih podatkih 865 prebivalcev. Z našo anketo v treh vaseh (Kamovci, Genterovci, Mostje) smo ugotovili, da ima od vseh prebivalcev 685 prebivcev vsaj tri razrede osnovne šole. Nadalje smo ugotovili, da je pred prej znanimi in dobljenimi podatki razlika 180 ljudi. Ti so na delu v tujini ali so se odselili. Pri raziskavi izobrazbene strukture smo obenem ugotovili tudi slabo starostno strukturo, saj je velika večina prebivalcev vasi, ki smo jih zajeli v našo raziskavo, starejših od 40 let. To pa je eden od kazalcev zakaj ni tako dinamičnega a razvoja kot drugod.

Če smo hoteli raziskati sedanje stanje, smo morali spoznati prejšnje. Pred sprejetjem zakona o dvojezičnem šolstvu leta 1959, so obstajale samo madžarske vzporednice, ki pa jih je obiskovalo vedno manj Madžarov, ker se s končano madžarsko osnovno šolo niso mogli vključiti v šole druge stopnje v Sloveniji. Pomemben korak naprej pomeni uvedba eksperimentalnega dvojezičnega pouka leta 1959, ki se je začel na lendavski šoli Draga Lugariča. Kasneje se je sistem dvojezičnega šolstva razširil tudi na druge šole narodnostno mešanega ozemlja. Tako imamo danes 4 popolne osnovne šole, to so v Lendavi 2, v Genterovcih in v Dobrovniku. Osnovna šola v Kobilju pa se že preusmerja, tako da bo samo slovenska. Po centralizaciji osnovnih šol je narodnostno mešano ozemlje razmeroma dobro pokrito s sistemom vzgojno-izobraževalnih ustanov prve stopnje.

Vzporedno z razvojem osnovnega šolstva se je razvil tudi vzgojno-izobraževalni proces pred vstopom v osnovno šolo. Tako sp pri šolah z dvojezičnim poukom uvedli male šole, ki pripravljajo učence na šolanje v dvojezičnih šolah, s tem da seznanijo učence tudi z nematerinim jezikom. S takim sistemom omogočijo pripadnikom obeh narodnosti nemoteno spremljanje pouka v obeh jezikih.

Z našo raziskavo smo ugotovili, da jezik za večino pripadnikov obeh narodnosti ne predstavlja posebne ovire za nadaljevanje šolanja na poklicnih, srednjih, višjih ali visokih šolah s slovenskim ali madžarskim jezikom. Problem pa je manj ustrezno razvita mreža poklicnih in srednjih šol v lendavski regiji. Vendar je potrebno upoštevati problem razmeroma majhnega števila možnih kandidatov za različne šole.

Ob raziksvavi študentske politike smo iz predavanj in ankete ugotovili, da je študentski za kandidate dovolj. V treh obravnavanih vaseh: Mostje, Genterovci in Kamovci dobiva študentsko 13 oseb in sicer 7 oseb za šolanje na srednji šoli, 1 oseba za šolanje na višji in 5 oseb za šolanje na poklicnih šolah. Z ozirom na narodnost smo ugotovili, da je 10 študentov madžarske narodnosti, 3 pa slovenske, torej skupno 13. 7 študentov madžarske narodnosti obiskuje srednjo šolo, 3 poklicna, študentov slovenske narodnosti pa obiskujeta dva poklicna in eden višje šole. Večino študentov madžarske narodnosti predstavljajo učenke srednje ekonomske šole v Murski Soboti.

Največ študentov iz treh obravnavanih naselij je v Genterovcih (6), od tega 4 Madžari na srednji šoli in 2 Madžari na poklicni. V vasi Mostje so 4 študenti, od tega 2 Madžari na srednji šoli in 2 Slovenca na poklicni šoli. V Kamovcih so 3 študenti, en Madžar na srednji šoli, en Madžar na poklicni in en Slovenec na višji šoli.

Pri naši analizi smo razdelili anketirano prebivalstvo po stopnji šolske izobrazbe na prebivalce z nepopolno osnovno šolo, osam razredov osnovne šole, poklicno šolo, srednjo, višjo in visoko šolo. Ti podatki nam kažejo, v kakšni meri je sposobno prebivalstvo ene ali druge narodnosti vključevanja v gospodarski in socialni razvoj. Čim več ima določena narodnostna skupnost takega prebivalstva, ki nima izobrazbe za opravljanje različnih poklicev, tem manjša je njegova vloga pri usmerjanju nadaljnjega perspektivnega gospodarskega razvoja in obratno, čim več ima določena nacionalna skupnost prebivalcev s poklicno, srednjo, višjo ali visoko šolo, tem večje so njene možnosti pri uveljavljanju njenih teženj.

~~Šolska struktura študentov v Genterovcih, Mostjih in Kamovcih~~

Ena naših pomembnih ugotovitev je, da je število pripadnikov madžarske narodnosti na obravnavanem področju večje od števila prebivalcev slovenske narodnosti. Madžarov je 387, tj. 56,2%, Slovencev pa je 288, tj. 42,3%. Analizirali smo podatke dvojezične šole Vlag Lajos v Genterovcih, ki zajema šolski okoliš Genterovci, Radmožanci, Mostje, Kamovci in Banuta. Podatki kažejo padec števila absolventov osnovne šole v obdobju 1968/69 do 1972/73 od 21 na 16 absolventov. Podatki za posamezne vasi nam kažejo konstanten padec števila absolventov iz vasi Mostje (od 1° do 5). Neznaten padec smo ugotovili še v Kamovcih in Radmožancih, obratno pa smo rahel porast ugotovili v Genterovcih in Banuti. Narodnostna struktura absolventov za analizirani šolski okoliš nam kaže ~~manjški~~ padec ~~ob~~ števila absolventov slovenske narodnosti, medtem ko število absolventov madžarske narodnosti več ali manj stagnira.

Podatki o nadaljnem šolanju oz. o zaposlitvi absolventov so indikator današnjega socialno-gospodarskega stanja na obravnavanem področju. Ugotovili smo večanje števila absolventov, ki nadaljujejo šolanje na srednjih in poklicnih šolah. Zmeraj manj pa je absolventov, ki se neposredno vključujejo v proizvodnjo (industrija, obrt) in kmetijstvo. Tako se ⁸ proizvodnja zaposlilo leta 1972/73 od 16 učencev le 1 absolvent oz. 6,2% vseh. V kmetijstvu se je od absolventov v letu 1968/69 (21) zaposlilo le 7 absolventov, tj. 33,3%. Podatki za absolvente v letu 1972/73 nam povedo, da sta se od 16 absolventov odločila nadaljevati delo na kmetiji le 2 absolventa oz. 12,5%.

Podatki nam torej kažejo vedno močnejšo željo tukajšnjega prebivalstva po čim boljši izobrazbi. Danes se to vprašanje skuša čim bolj optimalno rešiti za obe narodnosti z izpopolnjevanjem dvojezičnega šolstva.

Po sprejetju zakona o dvojezičnem šolstvu leta 1959, ki pomeni preobrat v načinu dela osnovnih šol na narodnostno mešanem območju, ko nastanejo iz šol, ki so imele le madžarske vzporednice, dvojezične šole s poukom v obeh jezikih, kar pomeni željo doseči enakopravnost v izobraževanju obeh narodnostnih skupin.

Tudi novi osnutek ustave socialistične republike Slovenije, ki je prav sedaj v javni razpravi, zgovorno priča o pozitivnem razvoju kulture in izobraževanja ter zagotavlja vse narodnostne pravice drugim narodom in narodnostim na našem ozemlju. V smislu nadaljnega kvalitetnejšega razvoja osn vnega šolstva so Sekretariat za prosveto in kulturo, Zavod za šolstvo SRS in Kulturno - prosvetni zbor slovenske skupščine obravnavali osnutek novega predmetnika, ki je sedaj v razpravi. Ta premenik bo zagotavljal enakopravnost v izobraževanju, predvsem pa dovolj kvalitetno podlago za nadaljnje izobraževanje na šolah druge stopnje. S tem ne bodo imeli pripadniki madžarske oz. slovenske narodnostne skupnosti težav pri razumevanju snovi v učnovzgojnem procesu na srednjih šolah in se bodo lahko pripadniki tako slovenske kot madžarske skupnosti enakovredno vključevali v delo kulturnih in družbeno-političnih skupnosti.

Tako organizirano šolstvo, ki zagotavlja skoraj optimalno rešitev za vzpostavitev temeljev miroljubne koeksistence, je lahko model tudi za drugod, kjer se narodnostno mešana ozemlja.

funkcionalnost jezika

Najjasneje je vidna pogostnost uporabe posameznega jezika na tabeli, ki vsebuje podatke o pogostnosti uporabe pri nakupih, gostinskih in obrtnih storitvah in pri živinozdravniku ter zdravniku. Skupno smo ugotovili z anketo 1287 kontaktov. Madžarski jezik je uporabljen 659 krat, slovenski 545 krat, jeziki ostalih narodnosti pa 4 krat. Največja frekvenca je pri tedenskih nakupih, pri katerih je madžarski jezik uporabljen 213krat, slovenski pa 131 krat. Pri teh podatkih pa je potrebno upoštevati prevlado madžarskega jezika v treh obdelanih vaseh. Zjema so Mostje, kjer so naseljeni slovenski kolonisti s Primorskega. Pred uvedbo dvojezičnega šolstva so se prebivalci sporazumevali samo v svojem, materinem, jeziku, sedaj pa se, predvsem mlajši prebivalci, ki so končali dvojezično šolo, sporazumevajo enako dobro v obeh jezikih.

V anketi smo obdelali še dve področji uporabe jezika:

- kateri jezik uporabljajo na delovnem mestu
- kateri jezik uporabljajo doma

Za vse tri vasi skupaj smo dobili podatke, da prevladuje uporaba madžarskega jezika, kar je zaradi prevlade madžarskega življa razumljivo. Opazili pa smo, da kot posledica tega več Slovencev uporablja madžarski in slovenski jezik na delovnem mestu. Pri Madžarih pa je to število manjše.

Tu bi poudarili, da je izražanje podatkov s procenti oziroma primerjava uporabe enega ali drugega jezika manj primerno, ker je izbran model premajhen, da bi mogel predstavljati strukturo uporabe na vsem narodnostno mešanem ozemlju. Prav tako je tu manj opazno prestrukturiranje vasi, ker leže tro obdelane vasi izven ožjega gravitacijskega območja Lendave. Zato tudi ni opazna tako močna urbanizacija, ki bi povzročala večjo ~~xxxxxxxxxxx~~ integracijo oz. porazgubitev v urbaniziranem okolju.

Zelo zanimivi so tudi podatki, kaj prebivalci berejo. Madžari berejo predvsem Nepujsag. Slovenci pa predvsem lokalne časopise. Zanimivo je, da so slabo razširjeni osrednji slovenski dnevnik (Delo, Večer). Pomemben je podatek, da so močno razširjeni slovenski in madžarski verski časopisi. Eden od znakov nerazvitosti je tudi to, da so slabo razširjene različne revije. Saj smo v treh vaseh zasledili samo dva primera rednega branja revij, in še to sta bili strokovni reviji.

Na koncu nas je še zanimalo, če prebivalci kaj obiskujejo sosednjo Madžarsko. Vendar je meja še vedno velika ovira. Ugotovili smo celo, da 66,9% ali 89 Madžarov in 97,2% Slovencev splih ne obišče Madžarske. Madžarsko obišče samo 29,9% ali 40 Madžarov, in še tu je glavni vzrok obisk sorodnikov.

Ugotovimo torej, da je dana možnost za popolno enakopravnost. Možnosti so v nekaterih primerih že izkoriščene, drugod pa se lahko še bolje. Vendar je izredno pomemben ekonomski in politični faktor.